

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, augusztus 15.

Csapatunk bevonultak Szerbiába. Elfoglaltuk Sabác várát.

Budapestről jelentik (a miniszterelnökségi sajtóiroda közlése): Csapatunk ma több ponton bevonultak Szerbiába és az ottani ellenséges seregeket visszavetették. Csapatunk valamennyi akciója sikeres volt. Sabác birtokában vagyunk.

Mai számunk főbb közleményei:

Aradiak levelei a harcterről.

A király háborus napjai.

Meddig tarthat a háború?

Tisza István és az aradi katonanap.

Az orosz flotta halálutja.

Aradi szemtanu a lüttichi rémnapokról.

Összeírják az államsegélyes családokat.

A monarchia flottája akcióba lép.

Románia helyzete.

Előkészületek a király születésnapjának megünneplésére.

A szabadság népei.

Arad, augusztus 14.

Ha a valóságban lehetséges lenne a századok óta pihenő vitézek olyan föltámadása, aminőt Mikszáth Kálmán járatt meg vidám rogyányban Szigetvár védelmezőivel, Zrínyi Miklós és társaival: a törökök ellen harcoló eleink most nagyot néznének a lelkesültségen, amely a magyar szívekből Törökország felé árad, a nagy pillanatok előtt, amikor a félhold országa is hadilábra áll az orosz birodalommal.

Zrínyi Miklós azonban, aki nemcsak hadvezér volt, de az ország ügyeit értő, bölcs férfi, hamar átértékelte ennek természetes voltát. Fölfogná, hogy a mi, egyébként se egészen újdonsült rokonszenvünk a török birodalommal szemben nem abból a véletlenből nőtt, hogy most közös az ellenségünk. Kevés szó magyarul után is rájönne, hogy a helyzet ma igen nagyon hasonlít az akkorihoz. Ami akkor az ozmán veszedelem volt, az ma az orosz hatalom terjeszkedése. A török birodalom akkor szerencsés hódítóknak, nagyratörő szultánok országa volt, a melyet ki akartak terjeszteni Európa felé. Abszolút hatalmu, a maga vallásán, a maga jogrendjén és a maga keleti kulturáján kívül mást el nem ismerő nemzet volt a török, a melynek uralmától joggal rettegték a szabadságukat, állami létüket, keresztény kulturájukat féltő nemzetek. Ezért lett szent cél a medrétől kikelt ozmán áradat visszazoritása, a melyben a legtöbb vért áldozta Európa nyugalmaért Magyarország és Ausztria.

Most Oroszország hatalmi vágyai jelentenek a szabadságukat és eddigi

állami létüket védő és féltő államokra ily veszedelmet. Korlátlan urrá akar lenni egész Dél-Európában; a kisebb államokat hűbéresekké tenni, hogy azok segítségével megtörhesse, tehetlenné tegye és elnyelhesse a nagyobb országokat. És ez a törekvés a legközvetlenebbül fenyegeti Törökországot, amely ma már lemondott hódító vágyairól, amely azt akarja, hogy a maga területén alkotmányos, független keretben fejlesztesse a civilizációt. És ép így fenyegeti az orosz hatalom megerősítése a két fiatalabb balkáni államnak; Romániának és Bulgáriának önállóságát, állami életének fejlődését, úgy, hogy ezeknél nem a monarchiához, vagy Németországhoz való rokonszeny, hanem legközvetlenebb érdekük föltartása, a létfontartási ösztön parancsolja, hogy fogyvert fogjanak az orosz ellen.

Szentebb, természetesebb és jogosabb érdekek ezek, mint azok az üzleti érdekek, amelyek Franciaországot és Angliát a cárizmus mellé állították. A milliárdos kölcsönök féltő Franciaországnak, a kereskedelmi nagyságára hű Angliának szemében másodrendűek lehetnek ezek a szempontok; de nekünk, és minden országnak, amely az orosz önkény terjedésével szemben a szabadságharcot veszi fel, - a végsőkig menő ellentállás erejét, elszántságát és szívósságát adja győzhetetlen fogyverül.

Ez a választóvize ma Európának. Nem a faji, nyelvi, vallási, történelmi közösség vagy rokonság csoportosítja kétfelé a nemzeteket, hanem a jövőnek nagy kérdése. Az egyik oldalon

van a kozák uralom, amely nemcsak a járma alá eddig került népeken, hanem a fél Európán akar urrá lenni, az orosz hódító törekvés és mögötte az ő pénzelői; a másik oldalon mindazok a nemzetek, a melyek az eddig megszerzett nagyságot, az eddig megszerzett haladást, függetlenséget, kulturát nem hajlandók annak a gögös ábrándnak föláldozni, a mely állítólag Nagy Péter cár végrendeletében áll. A diadalmasan előnyomuló Németország és a már Szerbia földjén győzelmeskedő monarchia nyomában a függetlenségükre vigyázó államok egész sora fog fegyvert, hogy ágyuival és puskáival a cárnak odarögje: élni akarunk és élni fogunk!

Megkezdik

az államsegélyesek összeírását.

— A polgármester gyors intézkedései. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 14.

Európának elismerése jutott osztályrészünktől, a mozgósítási parancs megjelenését követő napokon. Királyunk és uralkodónk, hajtotta meg a nemzet nagysága előtt koronás fejét és adott hálát a seregek urának, hogy megengedte (enne a nemzeti lelkesedésnek gyönyörű napját. A nemzet meghozott minden tőle telhető áldozatot és most az államon a sor, hogy a hadbavonultak szívét megkönnyítse, átvéve a gondoskodást a hátramaradottakért.

Az állam, mint ezt ma már az Aradi Közlöny megírta, megindította a nagyarányú akciót és elrendelte községeinként a segélyre igényjogosultak összeírását. A város részéről Varjassy Lajos polgármester már ma megtette az összes intézkedéseket, hogy az összeírás hétfőn kezdetét vegye és néhány nap alatt, a pénzügyigazgatóság számfelvétele alapján a városi pénztár megkezdhesse a segélyek kifizetését.

A várost kilenc kerületre osztották fel és mindegyikben egy elnökből és két tagból álló bizottság végzi az összeírást, szigorúan ügyelve arra, hogy a lajstromokba csak az kerüljön, akinek igénye van segélyre. Aki csal, azt legkevesebb két hétre elzárják és az ítéletet nyomban végre is hajtják, felebezés nincs. Augusztus hó elsejétől jár a segély és ez egy összegben fizetik ki, a jövőre pedig minden hónap elsején és közepén. Fedezetül a város által beszedett állami adók szolgálnak, ha ez nem elégséges, akkor a pénzügyigazgatóság gondoskodik a szükséges pénzről.

A polgármester felhívja mindazokat, akik a miniszteri rendelet értelmében segélyre igényt tartanak, hogy augusztus hó 17., 18. és 19-én délelőtt 8-tól 12 óráig és délután 2-től 6 óráig terjedő időben jelenlegi állandó lakásuknak megfelelően alant kijelölt épületekben működő összeíró bizottság előtt saját érdekükben jelentkezzenek. És pedig:

Akik az I. városi rendőri kerületben bírnak állandó lakással (mely kerülethez a: Mosóczy-telep, Szt. Leányfalvi ut, Kurtiesi uti-telep, Belv. Pécskai-ut 1-től 14-ig, Ujtelep vasúton túli rész, Vas-u., Ormai N.-u., gróf Leininger-u., Erzsébet-u., Lövész-u., Fábrián L.-u., Nagyvárad-ut, Zsófia u., Gizella-u., Part-u., Béla-tér, Városliget, Lelenház, Holtmaros sor 1-5, sz. utcák tartoznak) azok az Ujtelepi fiúiskolában a Nagyvárad-úton tartoznak a meghatározott időben jelentkezni,

akik a II. városi rendőri kerületben bírnak állandó lakással (mely kerülethez a Farkas-utca, Gróf Tisza István-u., Tál-u., Fa-u., Arany J.-u., Szőlő-u., Falerakó hely 7-10, Erzsébet kir.-né körút 41-től végig, Mankási Mihály-u., Török G.-u., Holtmaros sor 5.a-tól végig, Edelschpacher u., Dezső utca, Orosz-u., Dobó-u., Nádor u., Verbóczy u., és Boros Béni tér tartoznak) azok Ferenctéri fiúiskolában tartoznak jelentkezni,

akik a III. városi rendőri kerületben bírnak állandó lakással (ezen kerülethez tartoznak a Varjassy J. u., Feroze-tér, Karolina-u., Maros-utca, Józsefőrhöz-ut, Szt. László u., Széchenyi u., Ferdinánd u., Kl.-u., Wesselényi u., Dezsőffy-u., Kiss Ernő u., Perényi u., Kossuth-u., Sárosi u., Bathyány-u., Andrassy tér, Salacz-u., Kolesov-u., Weitzer J. u., Kazinczy u., Fábrián G.-u., Rózya utca, Deák F.-u., Petőfi u., Könyök u., Tabajdi Károly u., Erzsébet királyné körút és gróf Apponyi Alibort-

körút a Maros-utcaig) azok a Kossuth-utcai községi elemi iskolában jelentkezzenek,

akik a IV. városi rendőri kerületben bírnak állandó lakással (ezen kerülethez tartoznak: Ferenc József városrész, Hajó-u., Óvár-u., Csernovics Péter-u., Bocskay-tér, Szent Pál-u., Beresényi Mihály-u., Csernovics Péter-utca, Damjanich-u., Háromveréb-u., Háltér, Chorin Áron-u., Bocskó-u., Asztalos Sándor u., Atzél Péter-u., Vörösmarty-u., Szabadság-tér, Simonyi-u., Lőtvös-u., Falerakó hely, Zoltán-u., Erzsébet királyné körút, Petőfi-utca, Zrínyi-u., Gróf Apponyi-körút a Petőfi-utcaig, Forray-u., Rákóczi-u., Hasszinger-u., Hunyady-u., Árpád-tér, Lázár Vilmos-u., Thököly-tér, Heim D.-u., Atilla-tér, Lovarda-tér, Kápolna-u. a Flórián-utcaig, Flórián-u., Sina u., Szent István u., Bem-u., Lujza-u. és Aulich Lajos u. a Flórián-utcaig) azok a Rákóczi-utcai sikeknéma iskolában tartoznak jelentkezni.

Akik a V. városi rendőri kerületben bírnak állandó lakással (ezen kerülethez tartoznak Darányi J.-utca, Kelemen-tér, Szent Péter-tér, Határ-utca, Szarvas utca, Beresényi M.-utca, Csernovics utcaútól a Part-utcaig, Part-utca, Görbe utca, Vilmos-utca, Mély-utca, Szekeres-utca, Vadász-kürt-utca, Thököly Imre-utca, Kis-molnár-utca, Vendel-utca, Fürj-utca, Fácán-utca, Virág-utca, Kálmán-utca, Lajos-utca, Margit-utca, Trombita-utca, Angyal-utca, Akác-utca, Madách-utca, Botond-utca, Süveg-tér, Arok-utca, Ilona-utca, Aranykéz-utca és Csatorna-utca) azok a Fürj-utcai állami iskolában tartoznak jelentkezni.

akik a VI. városi rendőri kerületben bírnak állandó lakással, (mely kerülethez az Aulich L.-u. a Flórián u. ig, Mikes Kelemen u., Uj-u., Völgy u., Marostáj, Oserép-u., Töltés-u., Közép-u., Knéich K.-u., Lipót-u., Lahner Gy.-u., Csutora-u., Kosá-u., Legelősor, Mihály-u., Miklós-u., György-u., Illés-u., Demeter-u., Varjassy Lajos-u., a védgáttól az Urbán Iván-utcaig terjedő része) azok a Csutora-utcai állami óvodában jelentkezzenek,

akik a VII. városi rendőri kerületben bírnak állandó lakással (ezen kerülethez tartoznak Legelősor, Miklós-, Mihály-u., György-u., Demeter-u., Varjassy Lajos-u., az Urbán Iván-u., és a Borona-u. közötti része, Urbán Iván-u., Kapa-u., Borona-utca, Kápolna-utca, Pöntonberg-u., Toleky-u., Szt. Antal-u., Gróf Károlyi Gy.-u. Osiky Gergely-u.) azok a Kapa-utcai községi iskolában jelentkezzenek.

akik a VIII. városi rendőri kerületben bírnak állandó lakással (ezen kerülethez tartoznak: Magyar u., Sweidel József u., Vécsey-u.,

Mikor az álmok valóra válnak.

*

Már nem számítjuk az említésre érdemes napok közé azt, amelyben nem történik egy újabb hadüzenet. Nagy államóriások állnak szemben egymással és apró kis hőreség-országok ugranak neki hadüzenettel a náluk százszor nagyobb hatalomnak. Katonák tapodják az országutat, katonák bujdosnak lesben vízmosások, hegyvápák, völgykanyarodók mélyén, katonák, katonák, katonák: az orosz síkságoktól a Póldközi tenger bájós öbléig, a Rivieráig és a Balti tengertől a Balkán félsziget csücskéig. Katonák és katonák... Fegyverek és gyilkos golyók... Lőporfüst és vér...

Azokat a napokat éljük, amikor semmisen hihetetlen többé, amikor nem történhetnek meglepő dolgok, amikor egyik képtelenség, egyik izgalmas, szédítő esemény a másikat kergeti. Amit egy hónap előtt lehetetlennek tartottunk, amiről fantáziában gazdag emberek véres és nyugtalan képeket rajzoltak ki lángoló fantáziával: a mindent elborító háború itt van. Nincs többé szó: egymás ellen vonuló népekről, fajokról: a civilizált emberiség — Amerika és Ausztrália leszámításával — harcban áll, vagy legalább is harcra készül. Csak merész lendületű regényírók merték megálmodni, elhinni talán ok maguk sem hitték — és most ime itt van az álom egész rettenetességével.

Négy esztendővel ezelőtt került a kontinens népeihez egy angol író könyve. Háború a levegőben — ez a magyar címe és szerzője a sok fantasztikus, gigászit és képtelen álmódó,

de sok tudással, mélyre látással gazdag H. G. Wells. A mai eseményektől egészen messzemenese jár az angol író könyve. Németország és Amerika nagy, világraszóló összemerőzközését látta meg a talán soha meg nem történő eseményekből előre és azt írja le regényes, színes, megdöbbentően eleven körben, hogy a levegőben a tökéletesség lett hadi-légjűrművekké, hogyan ront egymás ellen két óriási birodalom, hogyan pusztulnak milliószámra az emberlételek, hogyan repül szét a háború örületes lángja gyujtogató, minden felomészító rohanással országokon és hogyan borul végre a legromosabb öldöklésbe minden földrész, minden állam.

Az angol fantasztika és számító álma talán nagyon is vakmerő, nagyon is száguldó, nagyon is hihetetlen, de ha most — Európa vérbeborulásának kezdetén — reá gondolunk, önkéntelenül összerendezünk: vajjon nem Wells álma valósul-e meg felettünk. Nem száguldanak ugyan felettünk légi flották, de nincsen nap, hogy újságban ne olvassuk: Nürnberg, Coblenz fölött repülőgép jelent meg és bombákat vetett, a mühlhauseni ütközetbe Zeppelin óriás szólt bele ropogó gépfegyverrel és csattogó bombákkal az égbolt tiszta kékjéből.

Ki áll jól érte, hogy ma, hogy holnap nem látunk békés, biztonságos polgári életünk, minden háború izgalom mellett is kedves, nyugodt, elmulhatalannak vélt házsoraink felett megjelenni egy gépmadarat, aminthogy a mi gépmadaraink ott járnak szerb és orosz falvak fölött és ekrazitot, melinitet, dinamitot hintenek alá...

Amikor Wells könyve megjelent: tisztán a háború borzalmait kiélező, azoktól vissza-

riasztó célzatúnak tartották azt az angol szárazsággal, angol rövidséggel megfestett képet, amellyel a háború utáni állapotról szól a jövőt jósó regény. — Össze fog omlani minden civilizáció, elpusztul a kultúra, értéktelenné válik minden addigi érték, lemállanak az ismert társadalmi formák és az emberek — valami ősi alakuláshoz visszatérve — kis csoportokban verődnek össze létfontartásért, biztonságért küzdve.

Ma még nem tartunk itt. De ha tovább merészeitünk nézni a mai napunkat izgató, a holnapunkat megreszkettető különös eseményeknél, ha előbbre merünk ezökkenni minden véres harcban, döntő és újra döntő ütközetben, egyes nemzetek és szövetségesek összecsapásán, ha belemerészkedünk abba a gondolatba, hogy a feldúlt csatamezők, elhullt százvezredek, tengeri örvényekbe lekanyargott páncélos óriások után is kell következni valaminek — akkor ez a valami minden újabb hadüzenet után jobban kezd hasonlítani ahhoz a képhez, amelyet a légi-háború fantasztikus írója elálmodott. Még csak első és töredékes napjait éljük a világunkat alapjaiban, életünket, berendezkedésünket gyökerében megrázó háborúnak, de máris ott dereng az a gondolat lelkünkben, hogy ma a legjobban képtelen, a leginkább vakmerő álmokat sem lehet megtagadni.

A megvalósuló álmok napjait éljük. Nemcsak írásba, nyomtatásba tett álmokra gondolok, hanem azokra is, amelyek egyesgyedül álmodott álmok voltak. Régente, amikor háboruk köszöntöttek be: a nép égi jeleket: üstökösöket, kettős holdakat, véres, kardformájú felhőket látott az elkövetkezendő háború hírnökeinek.

Török Ignác-u., Nagy Sándor-u., báró Andrányi Károly-u., Vágóhid-u., Sarló-u., Kasza-u., régi Vásártér, Legelősor, Miklós-u., Mihály-u., György-u., a Borona és a Vágóhid-utca közötti része, György-u., Illés-u., Demeter-u., Varjassy Lajos-u., a Borona és gróf Andrányi Károly-utca közötti része) azok a Kasza-utcai IV. sz. alatti városi ovodában jelentkezzenek a fent meghatározott időben.

és végül akik, Gáj, Sága, Poltura, Cigánytelep és az egész külhatár területén bírnak állandó lakással azok a gáji alkapitányi hivatalnál jelentkezzenek.

A polgármesteri hivatalnál ma a következő adományok folytak be: Sajtos Imre 8 korona, Reusz Sándor és neje 50 korona, Priegl István dr. 30 korona, Szalay Antal 100 korona, az Aradi Villamossági részvénytársaság 300 korona, Weinberger Edéné 20 korona, az Aradi Borbély és Fodrászmesterek szövetsége 200 korona, Fejér Gyuláné 10 korona, az Aradi Filharmónia egyesület 50 korona, Mandl Vilmos dr. 40 korona, N. N. 10 korona, Fischer Mór 20 korona, N. N. 1 korona, Vaggongyár igazgatósága 200 korona.

Ozveggy Reiniger Samuné az aradi vöröskeresztnek is adományozott 100 Loronát. A waggongyári munkások arról értesítették a főkapitányt, hogy a háboru tartama alatt heti keresetük egy százalékát adják a hátramaradottak segélyezésére. A munkabérekéből levont összeget a gyár igazgatósága juttatja el a népirodához.

Határőrök a hátramaradottaknak. Lugostról jelentik: A román bánáti határőrezredből alakult karánsebesi vagyonszövetség választmánya a területől bevonultak hátramaradottjainak segélyezésére 100,000 koronát szavazott meg. Elhatározták, hogy ezen összegben élelmszereket szereznek be a segélyezésre szorultak közt való szétosztás céljából. Medve Zoltán krassószörényi főispán engedélyt adott arra, hogy a törvényes fórumok utólagos jóváhagyása reményében a határozatot azonnal végrehajtsák.

Ma az álmok világát éljük, amikor tudományosan is, meg hisztérikus idegességből is álmokat fejtegetünk, álmokat boncolgatunk.

Amióta kifosztódtunk a férfiakból, amióta minden második ismerősünk katona és kit erre, kit arra messze-messze járóföldre szállítottak hosszú, tompán dübörgő katonavonatok, azóta seregestől támadtak elő — többnyire ideges és beteges lelkű asszonyok — akik „megálmodták” ezt a háborút.

— Katonákat láttam álmodtam — mondotta egy asszonyismerősöm, aki szenvedélyesebben él álmainak, mint életének. — Lehet négy-öt hónapja már. Katonákról álmodtam, de rengeteg sok, milliányi katonáról, akik óriási, beláthatatlanul nagy vidéket leptek el. Oriási csapatokban vonultak, sokan közülök csak akkor kapkodták magukra a ruhákat. Mintha az egész világ katonákkal lett volna elárasztva. Reggel, amikor visszaemlékeztem álmodtamra, mindjárt háborúra gondoltam. Kérdezze csak meg az uramat, neki mondtam rögtön, ki is nevetett érte. Pedig hiába nevetett: jól álmodtam meg.

— Pontosan megmondom a napot is: április tizenhétedikén volt, amikor megálmodtam, hogy háboru lesz.

Ezt egy fiatal leány mesélte. Zöldes szép zeme fátyolosan csillogott, mintha még most is könyezné, talán azt, hogy épen ő álmodta meg a rettenetést, a pusztítót, az erőszakot, amely irágát, egyetlen, szívéhez nőttet vitt el tőle.

— Azért emlékezem ilyen pontosan, mert aznap volt az eljegyzésem — mesélte a bánatos kis fekete leány — Álmodtam, hogy egye-

A király háborus napjai.

— Az uralkodó dolgozik. — Élet a schönbrunni kastélyban. — A szerelmes trónörökospár. —

Távirati tudósítás.

Bécs, augusztus 14.

A súlyos, világtörténelmi fontosságú napokban szinte önkéntelenül az ember ajkára tolnak a kérdés, mit csinál most az uralkodó, a nyolcvannégy éves király?

Az, hogy ennek a fenomenális organizmusnak testi és lelki funkcióit saját szemével láthassa, csak az uralkodó közvetlen környezetének adatott meg és csak az juthat a nyilvánosság elé, ami a környezet tapasztalataiból szerencsés körülmények összeállításával szájról-szájra tovább adódik, hogy a király hogy érzi magát és mit csinál a katasztrofális események közepette, arról egy magasrangú és beavatott férfi így nyilatkozott:

Ferenc József ép úgy, mint ősa, habsburgi Rudolf soha életében sem tudta, hogy mi az a — pöz. A „márványból” vagy „bronzból való” kifejezések egyáltalán nem alkalmazhatók rá, a világrengető eseményekkel szemben is emberi elhatározással és határozottsággal áll. A tekintete és a külseje változhatatlan, nem árul el semmit azokból a viharokból, amelyek a tragikus, világtörténelmi pillanatokban belsejében dühnek. A sors semmiféle vihara sem zökkenette őt ki életmódjának napirendjéből. Ha egyik nap a legszörnyűbbet hozza is, a következő reggel már a szokott órában találja a királyt íróasztala mellett dolgozva, legfeljebb annyiban vehet észre rajta változást a figyelmes szemlélő, hogy munkakedve még fokozódik és még tovább ül íróasztala mellett.

— És mit kellett átélnie a római június 28-án, amikor villámcsapásként érkezett mag a szerajevói gyilkosság híré az ischli viláblába! Csak előtte való napon érkezett oda a király, lábadozó beteg, aki előzőleg hetekig a betegszoba rabja volt! És milyen boldog volt, hogy újból felkereshette kedvelt nyaralóhelyét, hogy teli tüdővel szivhatta a friss nyári leve-

dül lebegnek egy hegyes vidék fölött. Emlékezem még az egyes bokrok helyére is, amelyek az egymásra fonódó, egymásból gömbölyödő hegyeket benőtték. Valahol a hegyek csúcán elrejtőzve, mélyedésekben fegyverek csillogtak és ánt a völgyben mozgást láttam.

Szürke sorok mozogtak — előbbre — feljebb — kis füstcsomók szálltak — azután hallottam, hogy fegyverek ropognak. Sohase hallottam még fegyverropogást, mégis tudtam, hogy ez a szívet elállító esontdobpergés: a fegyverek hangja. Aztán előbbre, feljebb értek a szürke sorok és felülről is kilobbantak a füstcsomók. Harcoltak. Emberek estek el. Láttam őket. Láttam egy nagy bajuszu kövér fekete képű embert, amint hanyatt vágódott, egy másikat, piros arcú leányos vonású fiút, aki összegörnyedve hemperedett le a hegyoldalán és vérés nyom maradt utána.

A harcoló elvonultak, csak a halottak maradtak ott. Elröpültem felettük, nézegettem őket és az egyik felett, aki arora borulva feküdt, megálltam: úgy éreztem az ő, ez a vőlegényem...

— Lássá most is sírok, amikor elmondom! Pedig csak álom! Álom! De hiszen akkor szó sem volt háborúról, amikor álmodtam, vőlegényem túl volt az utolsó fegyvergyakorlatán...

— És most? Aktiváltatta magát és ott jár — kitudná hol — Ő csak arra a tájakra ne kerüljön, amelyet én álmodtam láttam! Ugy érzem, mintha én küldtem volna álmodtammal a halálba...

Nem beszéltünk többet erről. Az álmok napjait éljük? Higyjük és reméljük, hogy nem mindenben...

Rendra

göt, hogy megkezdhetette sétáit — a király szenvedélyes sétáló — a vadászatait! S ekkor villámcsapás éri a házat, megérkezik a rémhír Szerajevóból! Csak egyetlenegy ember láthatta, hogy milyen hatást tett a királyra a hír, a szolgálattelvő kamarás, akinek a szomorú feladat jutott osztályrészül a felséggel ezt közölni. Utána mindjárt a király lakosztályába vonult és aznap egyetlenegy ember sem láthatta többet.

Másnap pedig már a legélesebb tekintet sem vehette észre a király arcvonásait, hogy előző nap valami rendkívüli történt vele. Csak annyi történt, hogy kiadta a parancsot:

— Mindent becsomagolni!

— S ebből megérthették, hogy nem is szándékozik már visszatérni a fürdőhelyre, hogy most már Bécsben maradjon. De Bécsben a komor ünnep után, mikor már teljesítette uralkodói és családi kötelességeit, „honvágy” fogta el Ischl után. Így következett be a második ischli tartózkodás, amelynek azonban hamarosan vége szakadt. És semmiféle rábeszélésnek sem engedett, hogy nyaralását akár csak huszonnégy órával meghosszabbítsa. Az ország első katonája és méltósága „behívott”-nak érezte magát, mint a legkisebb hadnagy vagy kishivatalnok.

— S a király most folyton dolgozik. Egy jellemző kis részlet: orvos, Herzl dr. eddig minden reggel megjelent a királynál, hogy egészségi állapota iránt érdeklődjék. A mostani viszonyok között azonban már csak direkt hívásra jelentkezik: a király most feleslegesnek és időrablónak tartja ezt a napos vizitet, amely pár percre elvonná őt munkájától. Amióta a háboru kitört, nap nap után reggel négy órától ugyyszólván megszakitás nélkül a szokottnál is rövidebb ötkorosi pauzákat tartva csak dolgozik az uralkodó a késő éjszakáig és az ügyeknek nemcsak vázát, hanem legapróbb részleteit is ismeri és intézi, úgy, hogy most az udvarnál azt a találó mondat emlegetik, hogy „a király saját magának legkitűnőbb osztályfőnöke lehetne, annyira ismeri minden államügynek legkisebb részletét.”

A király után érdeklődés tekintetében közvetlenül a trónörökös következik, akiről egy magas állású férfi aradi ismerősének a következőket írta:

— A trónörökospár életmódja ugyyszólván alig különbözik egy jobbmodu polgárcsalád életmódjától. S ami a legjobban jellemzi őket: úgy imádják egymást, mint egy mézesheves házaspár. Amikor a trónörökospár Budapestre jött, Károly Ferenc József főherceg mellé egy magyar adjutánt is adtak, egy elkötelező származású százados, akit a trónörökös már régebből ismert és kedvelt. Zala főhercegnő, aki házassága előtt nem tudott magyarul, szorgalmasan leckéket vett tőle előzőleg, az uton és Budapesten is, sőt most is folytatja még a tanulást. Hogy mennyire szereti egymást a trónörökospár, annak egy kedves epizód a bizonyítéka. Ha csak tíz percre is elvált a főherceg nejétől, érzékenyen, ötlesek és csókok közt vesznek bucsút egymástól. Így történt Budapesten is, amikor a trónörökös a Vérmezőre indult katonai szemlére. Minden már indulásra készen állott és ekkor a bucsuzásnál a főhercegnő férje nyakába borult, átölelték és sokszor megcsókolták egymást. A főherceg autója már messze járt, amikor Károly Ferenc József még mindig kihajolva integetett az erkélyen álló főhercegnőnek.

Az orosz flotta halál-utja.

— Libautól Csuzimáig. — Rosdjestwenszky admirális katasztrófiája. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 14.

Épen ma tíz esztendeje, 1904. augusztus 14-ikén indult ki az orosz hajóhad a libai kikötőből Rosdjestwenszky parancsnoksága alatt, ugyanaznap zuzta porrá Kamimura admirális a vládivosztoiki flottát, miután előzőleg, augusztus 10-ikén Togó admirális Port-Arturnál az orosz hajóhad felét a tengerbe süllyesztette. Augusztus 4-ikétől 1905. május 27-ig tartott az útja a halálraszánt libai hajóhadnak, de már Rosdjestwenszky matrózai a tíz hónapos út alatt lelki halottakká váltak és tulajdonképen, mikor a Csuzima szigeténél a tenger fenekére süllyedtek, úgy érezték, hogy nem csatán, hanem a vágóhídon pusztultak el.

Csuzima úgy tört az orosz flottára, mint a világitélet. A fúrge, fáradhatatlan nagyszerű Togó egy óra alatt pusztította el Rosdjestwenszky ügyetlenül vezetett szerencsétlen flottáját. Valamennyi hadtörténeti író megegyezik abban, hogy az orosz és japán hajóhad egyenlő erősségű volt, sőt az előbbiek tonnatartalma valamivel magasabbra rugott. Nehéz és közepnehéz tűzérésük nem volt ugyan egyenlő, de a japánok fölénye nem volt akkora, hogy emiatt ilyen

szörnyű katasztrófának kellett volna bekövetkeznie, hogy valamennyi hajó, hogy egy flotta, amely ötvennyolc gőzhajóból áll, ötezer emberrel elsüllyedjen, és hat ezer matrózt fogságba vethessen a japán.

a kik összesen száztizenhárom halottat és négyszázhuszonöt sebesültöt gyászoltak.

A világitélet napja volt ez, amelyet a pokolból utazás előzött meg. Tíz hónapig ment végzeté elő az orosz hajóhad. Ami ezalatt az idő alatt a halálnak szentelt hajókon történt, az a legszörnyűbb danse macabra, amelyhez hasonlót a világtörténelem nem ismer. Tizennégyezer halálraült várta a sötét pillanatot, mindnyájan tudták, mi vár rájuk. Ennek a flottának megindítása a legnagyobb gátszág, amelyet hatalmasok valaha elkövettek.

A hajók korhadtak, a gépek hibásak, a lőszer elégtelen, a legénység legnagyobb részt szárazföldi katonák, az ágyuk ke eléréséhez sem érttek.

És ezek a tengerészeti vezetőség és szállítók által kifosztott, meglöpött uszó mészárszékek, skrupulus nélkül indították el Libauból a céltalan pusztulásba. Elindultak, hogy egy tehetetlen tengerészeti főnök beteg ambicióját kielégítsék és száz tolvaj bűnét palástolják. Ezt cselekedte tíz évvel ezelőtt Russia, minden szlávnak örök, gyengéd anyja.

És épen ezekben a szomorú időkben jelent meg ennek a rettentő katasztrófának, ennek a páratlanul álló pusztulásnak egyik legrettegesebb fejezete, egy kiváló dán író, Kohl Aage tollából, aki figyelmeztetni akarja a világot arra, hogy a rettentő orosz kolosszusnak lábai ma is csak agyagból vannak s ma sem halja át külön szellem tengeri és szárazföldi hadvezetőségét, mint amely tíz évvel ezelőtt a Libauból elinduló hadiflottát Csuzimánál a tengerfenékre süllyesztette.

Romanovics Lusizski Pétér főhadnagy emlékiratait dolgozta fel az író. A hajótüzör-

séghez beosztott katonatiszt a Borodínó páncéloson tett szolgálatot és ez másik három sorhajóval az első páncélos divízióhoz tartozott, a mely direkt Rosdjestwenszky parancsnoksága alatt állott. Csupa ujjongás mindenki, mikor Libauban behajózzák őket, mert azt hiszik, hogy avancement és kitüntetés vár rájuk. De ami a tíz hónapig tartó úton a főhadnagy hajóján történt, amint lassanként és fokozatosan

a legocsmányabb kicsapongásokon és perverzításokon át úgy ő, mint bajtársai lezüllöttek, amint lelki félelemtől és belső szorongattatástól kinozva embernyuzókká, önkínzókká és lelki masochistákká, gyilkosokká váltak,

az ezt követő rettentő és mindent eltakaró bűnhődés, az oly realitással van megírva a főhadnagy memoárjaiban, hogy tulajdonképen le sem fordítható. Ami a hajókon történt, az egy új dantei pokol. Már majdnem álatias tragikomédia meghalni, hasztalanul feláldoztatni, tűrni, hogy tehetetlenül összetiporják az embert, mint a hangyát, ezt mind előre tudni és mindennap csereszor újra átélni, állatokká formálta a legbüszkébb katonákat, úgy, hogy a halált, mint megváltást várták.

A bevezetés, mint emlékeztetés, egyike volt a hadtörténelem legnagyobb szégyenfoltját alkotó epizódoknak. A büszke orosz flotta Hullánál angol halászbárkákat süllyesztett el, mert halálrett-gésében azt hitte, hogy a japán hajókkal áll szemközt. Örületbe kergető részletei vannak ennek az eseménynek elmondva a memoárokból, amelyek mintegy a lépcsőjét alkotják a pokolnak, ahol minden emberi méltóságuktól megfosztott örültek ülnek, akiknek az orosz lobogó dicsősége volt átadva és cheyott bűnös ösztöneiknek adtak korlátatlan tobzódásra szabadságot, úgy, hogy Luzaenszky főhadnagy állítása szerint az orosz flottán a legényeg legnagyobb része már a harmadik hónapban tisztjei által meg volt fertőzve. Egész szintén beismeri a főhadnagy, hogy Madagaskar szigetén, ahol a libai flotta néhány hetet töltött idegeorvasztó oszlopa, hasztalan gyakorlatozása és az egyenlítő atmoszférája következtében az agyvelejük bomlani kezdett, az ő inasa öngyilkosságot követett el, mert nem akarta tűrni, hogy gazdája masochista hajlandóságait tovább üzze.

— Távodna az, aki azt hinné, — írja a főhadnagy, — hogy mi a gyilkosok, jobban járunk, mint áldozataink. Oh, nem. Nakinsky doktor, a hajóorvos kijelentette, hogy

mi valamennyien a legborzasztóbb betegség áldozatai vagyunk és ki-mondta a szörnyű ítéletet felet-tünk: el vagyunk vesve.

Az orvos nem volt szófukar és hangos szájjal zugta a fülünkbe, hogy mi oroszok valamennyien Ivánnak, a hőhőrcárnak, Katalinnak és Erzsébetnek fattyúi, a kacukának és száműzöttség fia, a börtönök leányai, Szibériának, a kózákló patáinak vagyunk évszázadokig degenerált szörnyszülöttjei, a bürokratizmusnak, az állati rabszolgaságnak teremtményei. Isten legyen kegyelmes, kedves barátom — mondotta nekem, — mindnyájan nem nyomunk annyit,

mint egy pehely. Napról-napra arról győződöm meg, hogy nem reprezentálunk többet, mint egy óriási mennyiségű nyomoruságot, amelyet majd meglátod, az emberiségnek le kell magáról ráznia, hogy a többiek vidámak és biztonságban lehessenek. Oroszország, kedves barátom, Istenemre mondom, Európának a szemétdombja, amely büzik és tele van harapós bakteriummal.

— Nem váratott sokáig magára a pokoli finálé, egy örült ideának szertefoszlása. Tudtuk, hogy mi nem Oroszorszáért áldozunk magunkat, mert Oroszország egy hazugság, nem a pánszlávizmusról, mert a pánszlávizmus egy hazugság, nem a sárga veszedelem ellen vonultunk a pokol tornácára, mert Oroszország rosszabb, mint a sárga veszedelem. És végre jött az ütközet! Az idióták diszpáldányának, Rosdjestwenszkynek égbekiáltó tehetetlensége! Elvéreztünk, már mielőtt egy csepp vér folyt volna. Az egész úton készültünk erre, de azt a szörnyűséget, nincs agyvelő, amelyik el tudta volna képzelni, nincsenek színek Dostojovszkyben, amellyel le lehetne írni. Egy világitélet, amelynek azonban nincs apoteozisa. Még az utolsó pillanatban is dadog a halálraszánt szegény páncélos parancsnok, a szegény, szegény parancsnok, akinek agya már megbomlott, de víziószzerű felismeréssel utolsót lobbanik.

„Mindez a halál rövid és jó, Oroszország jövője — becsületben születve, multunknak áldozatai és jelenünknek Alfonsoi.”

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Ünnepi műsorok az Apollóban. Szombaton és vasárnap, a két ünnepnapon valogott képekből összeállított új műsort mutat be az Apolló-színház. A közönség részéről az az óhaj merült fel, hogy vig képeket mutatson be az Apolló, mert ezekben a gondterhes napokban ugyanis tele van a levegő tragikummal s szinte jól esik egy kis kedélyes szórakozást keresni, ami egy kevés időre elfelejteti az emberrel azokat a megpróbáltatásokat, amelyek többé-kevésbé mindenkit sújtanak. Ennek az indokolt óhajnak engedve, a két ünnepnapon műsort természetfilmetekben és ötletes vígjátékokból állította össze az Apolló-színház. A Nordisk-filmgyárnak egy végtelenül kedves bohózatával találkozunk az új műsoron s mondanunk sem kell, hogy ez a kép egymaga értékesse teszi az új programot. De a többi képek is elsőrangú produktumai a filmgyárnak s csaknem valamennyi teljesen új s még egyetlen egyszer sem került vetítésre. Az ünnepi előadások már kora délután kezdődnek s folytatólagosan, úgy, hogy a közönség bármikor felkeresheti a színházat.

* A magas játék. (Kémdráma az Uránia-ban.) A háborús világ lázas, izgalmas világában minden érdeklődés a kémek felé fordul. Mindenki érzi, hogy ezek a veszedelmes emberek eldönthetik a csaták sorsát. Egy ilyen veszedelmes kémné kalandját mutatja ma be a színház. A kémné egy fontos okiratot lop el Gregers követ lakásáról s azzal megszökhet. A detektívek szárazon és vizen üldözik, vad hajaza ez, mely fekről-fokra újabb bravurokat termel. Végre egy detektív a hajón elesípi a menekült s megszerzi az ellopott okiratot. A kémné pedig beírja naplójába: Ismét elvesztetem egy játszmát. — Izgatón érdekes a kép cselekménye s olyan kiváló színészek, mint Freumann és Larsen igazán élvezetessé teszik a cselekmény bonyolult jeleneteit.

* Mától kezdve katonazene az Uránia-ban.

* Zeneiskolai beiratások az 1914-15. tanévre egész nap oszkozöltetnek a dr. Mezey-és Zay-féle zeneiskolában (Andrássy-tér 8., közvetlenül a Minorita templom bsjáraival szemben.)

Aradi szemtanu a lüttichi rémnapokról.

— A brutális belgák. — Menekülés az ostromolt országból. — Asszonyal, kisgyerekekkel a kinzásokon keresztül. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 14.

Hogy mekkora jelentősége van Lüttich bevételének, azt csak most mutatják meg a maga valóságában az események. A véletlen különös játéka, hogy ennek

a világtörténelmi fontosságu eseménynek előzményeit végigszemlélte egy aradi fiatalember.

aki az Aradi Közlöny munkatársának elbeszélte valóban szenzációs eseményeit.

Az illető Hanza Rezső kereskedő, aki nyolc évvel ezelőtt az aradi Guttman és Berger-cégnél volt alkalmazásban, később, miután katonakötelezettségének eleget tett, külföldre költözött. Előbb Nürnbergben élt, majd Frankfurt Mainban, később Berlinben, végre Hamburg egyik legelőkelőbb szállodájának, a Hamburger Hofnek lett a maitre d'hotelje. Hamburgban meg is nősült, de 1912-ben fegyvergyakorlatra kellett bevonulnia s emiatt elvesztette állását. Amikor azután fegyvergyakorlatát elvégezte Lüttichbe költözött s ott keresett boldogulást. A szerencse csakhamar kedvezett neki, kis fűszerüzletet nyitott, amelynek jó forgalma polgári jólétet biztosított családjának. Egész a német-belga háború kitöréséig Lüttichbe dolgozott szorgalmasan Hanza, aki ugyyszólván az utolsó órában menekült el az ellenséges városból minden ingó vagyonát hátrahagyva, csak puszta életét mentve meg. A rémnapok történetét így beszéli el Hanza:

— Egy gyáros házában laktam, amelynek lakói rajtam kívül a háztulajdonos — maga is német — s még három német család volt.

Már a feszültség első napjától kezdve alig mertünk az utcára kimenni, mert a csöcselék részéről folytonos inzultusoknak voltunk kitéve.

Hogy azonban ilyen komolyra fog fordulni a dolog, azt még sem hittük volna.

Hétfőn, augusztus harmadikán délelőtt, amikor ép ebédnél ültünk, állított be hozzánk egy belga csendőr. A gyerekeket elküldte, a többi házbeliéket pedig összegyűjtötte egy szobába.

— Tudnak maguk franciául? — kérdezte.
— Tudunk! — válaszoltuk.

— Hát akkor vegyék tudomásul, hogy délután két óráig minden németnek el kell hagyni a várost!

Mint a mennykősapás, úgy ért bennünket ez a kijelentés. Az ebéd még az asztalon volt, be sem kaptuk a falatot, déli egy óra, két óráig el kell hagynunk a várost! A nők elkezdtek sikoltozni, jajgatni, mindenkin kétségbeesés vett erőt. Én még megkockáztattam egy kérdést.

— A magyaroknak is el kell menni?
— Az egy kutya — mordult rám a csendőr — német, magyar az egyforma gazember!

Azt sem tudtuk, mit csináljunk. A gyáros tanácsolta végül, hogy ne hagyjuk el egyelőre Belgiumot, hanem huzódjunk meg az ő gyárában, amely Ans-ban, Lüttich egy erődtett külvárosában van.

Igy is tettünk, de célt nem értünk ezzel, merő alig helyezkedtünk el a gyárban, estefelé két csendőr lovagolt be az udvarra s revolvort szegezve nekünk, ránk kiáltott:

— Maguknak azonnal el kell hagyniok a belga határt!

Könyörgéssel fogtuk a dolgot:

— Ha Istent ismernek, ha van családjuk, akkor tudják, hogy mit jelent az gyermekekkel és eseesemőkkel éjszaka az országúton menni. Legalább holnapig hagyjanak időt, hogy vasuton mehessünk.

A csendőrök azonban hajthatatlanok maradtak:

— Fél óra múlva visszajövünk s ha még itt lesztek, hát majd meglátjátok, mi történik veletek!

A fenyegetés dacára sem indultunk, nem indulhatunk utnak gyalog az éjszakába. Vártunk hallatlan rettegés közben tovább. Reggel három órakor újra két lovascsendőr jelent meg s ezek most már az állomásig kísérték bennünket. Ott maradt Lüttichben mindenem, nyolcezer koronát érő vagyonom, ötezer koronát ért az üzletem és legalább háromezer koronát a bútoraim. Ezek is a lakásban maradtak. Lakásunk ajtaját ugyan beszegeztük távozásunk előtt, de abban a negyedórában, amikor mi elöl elhagytuk a házat, hátulról betört a csöcselék, téglával bevorték az ajtók fáját és lovatoltak, kifosztottak mindent. Németország felé már nem közlekedtek vonatok, így hát Hollandia felé váltottunk jegyet. De nem juthattunk el a határig. Az ans-i állomásfőnök telefonon jelentést tett Lüttichbe, hogy egy csomó német akar kijutni a határon s a jelentés alapján a határ előtt, Zonhoven állomásnál feltartóztattak bennünket.

Borzasztó jelenet játszódott le.

A nőket és gyermekeket elszakították tőlünk s puskával lökdösvé őket betaszították az állomásépületbe.

Bennünket szuronyos katonák fogtak közre, az állomás előtt egy szabályos terepen megmozdítottak. Valamennyiünknek mezelenre kellett vetkőznünk, átkutatották ruhánkat, felbontották a bőröndjeinket, még a hajunkat, fejbőrünket és szájakat is megvizsgálták. A motoros után automobilra tettek bennünket s a lüttichi vár házába szállítottak. Este tizenegy óra felé érkezünk meg. Itt újra lovasközegek s megmozdítottak bennünket, majd

mindegyikünknek a fejére zsákot kötöttek, hogy ne láthassunk semmit s így vezettek külföldi határhoz.

A legborzasztóbb rettegésben töltöttem az éjszakát, leszámoltam életemmel, elkészültem rá, hogy reggel agyonlőnek s csak arra vágytam, hogy feleségemet s kis fiamat még egyszer láthassam.

Másnap, szordán reggel valami bíróság elé vezettek bennünket. A lánya még mindig a fejemen volt, nem láthattam semmit, azt sem, kik előtt állunk. Csak azt hallottam aztán, amikor a gyáros — aki már évtizedek óta Lüttichben lakott s a legelőkelőbb körökbe volt járatos — a polgármesterre hivatkozott, aki neki jó barátja s attól várta, hogy majd igazolja. Szerencsénk volt. Tényleg telefonáltak a polgármesterért, aki el is jött automobilon, igazolta a gyárost, akinak garanciájára bennünket is szabadon engedtek, de csendőrök kísérték ki.

Végig haladtunk az udvaron, amely zsúfolva volt letartóztatott németekkel. Még egy tragikus jelenetet is láttunk hirtelenében. Az egyik németnél valami rajzokat találtak, beigazolva látták a spionkodást.

Két csendőr azonnal közre fogta, vagy tíz lépésnyire elvitte a tömegtől, aztán rögtön föbe lőtte.

Az utcán borzasztó inzultusoknak voltunk kitéve s csak a csendőrök védtek meg bennünket, hogy agyon ne verjenek. Tégliket, köveket dobáltak ránk s folyton kiabáltak:

— Rablók, gyilkosok, mérgekverők!

A városban agyon is vertek egy pár németet, különösen amikor híre járt, hogy a német katonák egy csomó belga vallont megmérgeztek. A belgák nagyon szeretik a csokoládét s számtalan csokoládéárus járkal az országban. Lüttichben aztán híre kelt, hogy egy pár német katonák csokoládéárusnak öltözve szöktél be a határon s megmérgezték cukorkával pusztítja a belga katonákat. Az egész uton folyton a fülünkbe kiabáltak:

— Aljas mérgekverők! Lámpavásra völk!

Kint az állomáson legalább tízezer főnyi tömeg volt. Valamennyien menekültek s mind egy vonatba zsúfoltak be bennünket. Egyrés hátán álltunk, egy talpalatnyi hely nem volt üres, de nem törődünk már semmivel, csak a határon túl legyünk. Most a nőkre és gyermekekre gondoltunk s örömmel láttuk, hogy Am mellett haladtunk el, szóval Zonhoven felé haladunk. Elérkeztünk Zonhovenhez is nagy lassan, de a vonat nem állott meg. Kétségbe voltunk esve, az állomásépületből pedig kiintogottek árván hagyott családtagjaink. Ekkor valamely dolgozóra határoztunk el magunkat. Hirtelen kiment a jelszó:

— A családunk nélkül nem megyünk!

S elkezdünk leugrani a vasutról. Egy pillanat alatt vagy százan százötvenen ugráltak le s végre is az állomásfőnök visszarendelte a vonatot s felszállhattak a mieink is.

Még leírhatatlan szenvedések vártak azért ránk. Tíz-tizenegy órája voltunk uton s egy falat ételt, egy korty vizet nem kaphattunk. Ha a nők, gyermekek az állomásoknál vizért lönyörögtek, vagy egy marzsányi kenyérért, a belga katonák késüket mutogatták:

— Ezt kaphatját!

Éjszaka utaztunk s a vonaton egy lámpa nem égett. Tíz óra felé esle egyik gyerek nyoszörögve könyörgött a vonatot kísérő egyik csendőrtől egy kortynyi vízért, de az mailbe vágta s így válaszolt:

— Mérget, azt kaphatsz!

Végre éjfélkor megérkeztünk Venloba, a holland határállomásra. Itt — ép zuhogott az eső, — kidobáltak bennünket a vonatból s ott állt a pár ezer főnyi tömeg tehetetlenül a zápor közepette. Bementünk a faluba s meglohanak a házakat, istállókat. Egynéhányan el is tudtak helyezkedni, de a legtöbben nem jutottak fedél alá.

Én nem aludtam s hallgattam a távoiról jövő ügydörgéseket. Lüttichet ostromolták. Tudtam, hogy Lüttichet a rosszul felszerelt fapapusban járó, hanyag belga katonák nem védhetik meg, csak természetes fekvése, a meredek, hirtelen emelkedő hegyek. Pedig tudtam azt is, hogy a franciák abban bíztak, hogy Lüttich öt hélig tartja majd magát s ezalatt ők majd elkészülhetnek.

Hajnál felé már piros volt a láthatár, Lüttich környéke már égett messze világító fokkal.

Estőtörtőkön reggel aztán tovább indulhattunk a német határra. A hollandok nagyon előzékenyek voltak, három vonatot állítottak a mi számunkra össze, podgyászainkat segítettek berakni s fizetni sem kellett semmiért. A német határon Kahldenken állomáson valóságos örömrivalgással fogadtak bennünket s itt már megtudtuk, hogy Lüttich csütörtök reggel el-esett s a német hadak vonulnak tovább Namur és Brüsszel felé. Azt is beszélték, hogy a belga király Brüsszélből már Antwerpenbe menekült.

Németországban olyan lelkesedést láttam, amilyenről előzőleg fogalmam sem volt. Minden állomásnál valóságos ünneplésben volt részünk s elhalmoztak mindennel, amit szemünk szánk kívánt. Az állomáson urihölgyek limo-

nádét, sültketek szolgáltak fel, kis fiam számára egy meleg flaneltakarót adtak a német vöröskeresztesek. Habár itt nálunk is lelkes a hangulat, de nem is hasonlítható a némethez. Én Hamburgban a feleségemet és gyermekeimet elhelyeztem az apóomnál, aztán jöttem haza Aradra jelentkezni. Egész Németországban egy fillért sem költhettem a hosszú ut alatt, mindent ingyen adtak az állomásokon. De mikor Oderbergbe értünk, már egy barátom megjegyezte:

— Jó lesz gondoskodni ételről, mert itt már vége a jó világnak!

S tényleg, míg a szövetségeseinknél limonádét, málnaszörpöt szolgáltak fel ingyen, az első magyar állomásnál már két krajcárt kellett fizetnem egy pohár — vízért

Szerbiában harcolnak csapataink.

(Diadalmas átkelés a Dunán. — Az osztrák-magyar hadi flotta akciójába kezd. — Román bolgár-török szövetség a monarchia mellett? — A szorongatott Oroszország. — Kereskedőhajók elfoglalása.)

Távirati tudósítás.

Budapest—Bécs, augusztus 14.

Budapest: A miniszterelnökségi sajtóiroda jelenti:

Csapatunk ma több ponton bevonultak Szerbiába és az ottani ellenséges seregeket visszavetették. Csapatunk valamennyi akciója sikeres volt. Sabác birtokunkban van.

Szófiából jelentik: A bolgár határolomásra Caribrodba, mintegy száz szerb katonaszökevény érkezett, akik könyörögtek a bolgár hatóságoknak, hogy engedjék meg nekik a bolgár földön való letelepedést. A szerb katonaszökevények elmondották, hogy a szerb hadsereg rettenetes helyzetben van, az élelmezés nyomorúságos, a katonák nem kapnak mást, csak naponként egy darab kukoricakenyert, húst pedig csak hetenként egyszer.

Hadiflottánk megkezdi a támadást.

Bécsből táviratozzák: A tengeren való hadi helyzet megbeszélésével foglalkozva, a Neues Wiener Tagblatt megjegyzi: Kitűnő hadiflottánk nem sokára alkalmas lesz bebizonyítani a világ előtt, hogy a haza nemcsak a hadseregre, hanem a bátor flottára is építhet.

Milanó, augusztus 14. Ancona kikötővárosból jelentik a Corriere della Sera-nak: A Puglia olasz hajóosztás egyik hajója érkezett ide Zárából s a hajó parancsnoka az alábbiakban ad számot az adriai tengeren tett megfigyeléseiről:

Amíg az olasz hajó átkelt a tengeren, összetalálkozott az osztrák-magyar flottával, amely teljes gőzzel Otrantó felé tartott. A hajóhad 29 egységből állott, egy része páncélos volt, a többi pedig torpedóhajó.

A flotta zömét előőrsként két órhajó vezette több kilométeres távolságból. Ezután következett a páncélos, nyilván a parancsnoki hajó, amelyet hat sik tengeri torpedónaszád vett körül. Utána négy páncélos következett, mögöttük pedig egy torpedóüldöző flotilla, majd tíz torpedóhajó és végül ismét hat páncélos vonult fel.

Az osztrák-magyar hajók mintegy husz mértföldnyi sebességgel haladtak. Valamennyin rajta volt a h..., de nem az árbócon, hanem a dré... írotornyokon. A hajóké-

ményekből rendkívül vastag és nehéz füst áradt, annak jeléül, hogy a hajó gépei nagy nyomás alatt dolgoztak, minden pillanatban készen a fokozott gyorsaságra.

Az osztrák-magyar flotta a Messzínából kifutó Geoben és Bresslau elé sietett: a találkozás az otrantói csatorna közelében meg is történt.

A két német hajót számos francia és angol torpedóhajó üldözte, de az osztrák-magyar flotta megjelenése után az üldözés megszűnt.

Pólából jelentik: A pólai hadi kikötő hadiállapotba helyeztetett. A városban lakók felhívták, hogy a kikötőt 48 óra alatt hagyják el.

Románia a hármasszövetség melletti blokkban?

Bukarestből jelentik: Románia végleges állásfoglalása izgatja a percben a bukaresti politikai és diplomáciai körök érdeklődését. Nemcsak a hadviselő felek, hanem valamennyi balkán állam Románia felé tekint, amelynek az elhatározása az egész Balkánra döntő lehet. Kitűnő helyről származó információink szerint Románia elhatározása már a legközelebbi napokban meg fog érlelődni és hivatalos formában is kifejezésre fog jutni. Balkán-blokkról most Szerbia miatt szó sem lehet.

Szerbia sorsa meg van pecsételve.

Egyetlen helyes megoldás az volna, ha a Balkán-államok kölcsönös koncessziókat tennének egymással. Sokkal érdekesebb, hogy a monarchia és Németország erősen dolgoznak egy román-bolgár-török blok létesítésén. A monarchia és Németország Törökországgal és Bulgáriával már meg is egyeztek s ennek a megegyezésnek volt következménye a török mozgósítás.

Berlin, augusztus 14. A „Nationalzeitung” közlése szerint Romániában küszöbön áll az általános mozgósítás. A román minisztertanács elhatározta, hogy semmiesetre se fog harcolni a hármasszövetség ellen.

Bukarest, augusztus 14. Jassyból érkező hírek szerint Oroszország a Románia határain levő összes csapatait visszavonta. Még a határőrkatonaságot is visszavonták s a határőrségeken csak egyes milic katonákat hagytak hátra.

Bukaresti hiteles hírek vannak viszont arról, hogy a besszarábiai határ mentén oroszok nagy csapatteket vonnak össze.

Hajóelkobzások az Océánon.

Hamburg: Egy német torpedónaszád Cuxhaven magasságában feltartóztatta a Fenix nevű orosz szállítógőzöst. Ugyanezen a napon német hadihajók a keleti tengeren elkoboztak két orosz kereskedelmi hajót és Warnemündembe hurcolták. A hét elején a Steipner német torpedónaszád vontatókötélén egy orosz hajót szintén a warnemündeni kikötőbe hozott.

Berlin, augusztus 14. A Wolff-ügynökség a „Prinz Eitel Friedrich” gőzösnek orosz részről történt elfogatásával kapcsolatban a következőket jelenti: A stettini új hajósvállalat tulajdonát képező új gőzöst, amely július 30-án stettini rendeltetési szállítással és körülbelül negyven utassal elhagyta Pétervárt, július 31-én, tehát a háború kitörése előtt az oroszok lefoglalták. A gőzöst az oroszok Rjvába vitték, az utasokat pedig Halsingforsen és Tormán át szállították el.

Oroszország belsejében lesz a döntés.

Bécs: Az orosz határszáli seregek állandón visszavonulóban vannak. Ennek folytán valószínű, hogy a nagyobb események határainktól távol Oroszország területén játszódhatnak le.

Berlin: A Deutsche Tageszeitung foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy mi bírhatta rá Oroszországot arra, hogy oly előkészületlen állapotban megindítsa a háborút Németország ellen. A nevezett újság most azt jelenti, hogy az orosz sereg generalissimusa, Nikolajevics nagyherceg azért dolgozott a háború érdekében, mert az remélte, hogy egy diadalmas háború esetén a győztes seregek élén visszatérve, ő lesz a cár.

Távozó nagykövetek.

Bécs: Sir Maurice de Buessen bécsi angol nagykövet és Mensdorf-Pouilly a monarchia londoni nagykövete megkapták utleveleiket.

Elfogott orosz tuzsok.

Bécsből jelentik: Mivel Péterváron Hof-finger osztrák-magyar alkonzult letartóztatták, ami részünkről Stolkovsky orosz irodatisztet, Jakubovsky nagykövetségi papot és Igelstrom szerajevói orosz konzult elfogták.

Ujabb behívások hadseregünkbe.

Budapestről jelentik. (Hivatalos. Cenzurálva.) A folyó évi újoncoknak és póttartalékosoknak háború esetén idő előtti behívása nyolc-tíz nap múlva megtörténik. A honvédségtől feles létszám miatt szabadságot tartalékosokat, póttartalékosokat és azokat a népfölkelőket, akik katonák voltak, valamint az aratási szabadságon levőket szintén behívják.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — — 151
Nyomda	— — — — — 151

OSTENDÉTŐL—ARADIG.

(Székely Károly dr. utja a háborús Belgium és Németországban. — Egy rud szalámi, mint élelmiszer).

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 14.

Tegnap délután érkezett meg Aradra másfél heti izgalmas és kalandokban bővelkedő utazás után Székely Károly dr. aradi fogorvos, akiről ismerősei már napok óta a legnagyobb aggodalommal lesték a híreket. Székely dr. ugyanis a múlt hó végén a londoni orvosi kongresszusra utazott ki és utjában érte el a háború szele, amely elszakította őt minden érintkezés lehetőségétől hazájával. Az események forgataga épen a legizgalmasabb napokat élő országba sodorta Székely Károly drt, aki a németek által hirtelen megtámadott Belgium városain keresztül óriási nehézségekkel tudott csak utat találni, hogy hazakerüljön. Izgalmas és hosszú utjának részleteiről a kiváló orvos az Aradi Közlöny munkatársának a következőket mondotta el:

Julius 28-ikán, tehát aznap, amikor a szakítás a monarchia és Szerbia között megtörtént, ezekről a világtörténelmi eseményekről mit sem sejtve, utnak indultam Wiesbadenből hogy Ostendén keresztül Londonba menjek. Érintettem utazásom közben Kólnat, Brüsszelt és megérkeztem Ostendébe anélkül, hogy a legcsekélyebb sejtésem lett volna arról, hogy szépen kitervezett utamat milyen események szakítják félbe. Ostendében a Hotel Splendidben szállottam meg és az volt a szándékom, hogy csak egy-két nap múlva megyek tovább Londonba. De már ottani tartózkodásom második napján feltűnő események kezdődtek. Csütörtökön még megkaptuk a fürdőhelyen a német lapokat, amelyek a monarchia részleges mozgósításáról hírt adtak, de pénteken hiába lestük az újabb híreket, csak belga és francia lapok jöttek és ezek tele voltak képtelennél képtelenebb rémhírekkel. A hihetetlen francia lapközleményeknél sokkal nagyobb aggodalomba ejtett az, hogy a fürdővendégektől nyüzsgő igazán nemzetközi életet élő

Ostendében egyszerre elérték telenedett minden pénz.

Pénteken egy ostendei pénzváltó üzletben még hajlandók voltak hatvan frankot adni egy százkoronás bankjegyért, azonban ez a szemérmetlen uszóra arra indított, hogy ne váltssam be magyar pénzemet. Másnap meggyőződtem arról, hogy könnyelműen jártam el, mert szombaton már egyetlen centimeot sem akartak adni külföldi pénzért. A kínos helyzetből egy honfitársunk Gstettner Albert pozsonyi gyáros segítette ki, aki negyvenezer frankos hittelvelére négyezer frankot vett fel és ebből adott kölcsön megfelelő összegeket. Most már volt belga pénzünk és mégsem tudunk boldogulni, mert

a belgák már saját pénzüket sem fogadták el.

Amikor szállodai számlám kifizetésénél egy száz frankos bankjegyet akartam váltani, semmi szín alatt nem voltak hajlandók azt elfogadni. Ha vendéglőbe mentem, vagy ment bárki, a pincér kiszolgálás előtt megkérdezte, „van-e az urnak ezüstpénze” és az oly vendéget, aki papírpénzzel akart fizetni, egyszerűen ki sem szolgálták. De megtörtént az is, hogy aranyat sem fogadtak el üzletekben s angol sovereignet avval dobtak vissza, hogy ezért a pénzért nálunk nem lehet vásárolni.

Feltűnt már ekkor az is, hogy Ostendét, ahol katonát legfeljebb mint fürdővendéget

lehet látni, valósággal elárasztották a belga katonák, ellepték a strandot, amelynek hosszu során gulákba rakott fegyverek mutatták, hogy rendkívüli események előtt állunk. Ekkor annyit hallottunk, hogy Belgiumban általános mozgósítást rendeltek el az ország védelmére, de egyuttal mindenhol azt is hangsúlyozták, hogy belga területen nyugodtan maradhatnak az idegenek, mert Belgium a háboruban teljesen semleges marad.

Mégsem tudtam ebben megnyugodni és vasárnap délután átmentem Brüsszelbe a monarchia konzulátusához, ahol azt a tanácsot adták, hogy menjek át Londonba, ahonnan talán még haza tudok jutni. Annál is inkább szerettem volna eljutni Londonba, mert Wiesbadenből minden podgyászatot, egyenesen az angol fővárosba küldtettem. Miután azonban Ostendéből hétfőn délután indult utoljára hajó London felé, lehetetlenség volt eljutnom Belgiumból és konzulunk másik tanácsát megfogadva, hétfőn elindultunk Ostendéből. A belga vasut egy telezsufolt harmadosztályu kocsijában tettük meg az utat Velkenradig, a belga határállomásig. Belgiumban mindenhol nagy katonai készülődést tapasztaltunk, de sehhol nem mutatkozott nyoma annak, hogy milyen véres események előtt áll a kis ország. Mit sem sejtve utaztunk keresztül például Lüttichen, amelyet pedig talán negyvenyolc órával később már német hadak támadtak meg és vettek hatalmukba. Velkenradnál azt jelentették, hogy a vonat nem megy tovább, minden utas szálljon ki. Innen tehát gyalog kellett megtennünk az utat a határon túli legközelebbi német állomásig Herbestalig. Az utca mindenki maga cipelhette podgyászatát és tulajdonképp ekkor ő ültem először, hogy nem volt velem semmi nagyobb utipodgyász. Valóságos népvándorlás volt ez a belga és német állomás közt és a gyaloglók sorában mindenkinek szemébe öltött

egy őszszakállas, magas férfi, aki meglehetősen súlyos utibőröndjét hurcolva, fáradhatatlanul haladt együtt velünk. Apponyi Albert gróf volt, aki Westendből iparkodott hazafelé.

Herbestaltól kezdve a német vasutak ingyen szállítottak bennünket, igaz ugyan, hogy huszonketten voltunk összezsúfolva abban a harmadosztályu fülkében, ahol én utaztam és utunk fél hattól Kölnig éjfél után háromig tartott. Németországban mindenhol óriási volt a lelkesedés, egyuttal azonban rendkívül szigorúak az olóvígyszati intézkedések minden elengedhetetlen indulattal szemben. Így például

Kölnben egész éjszaka fény-szórókkal kutatták át az égboltot, hogy bombavető repülőgépek ne főrközzenek a város felé.

Kölnből Coblenzbe, majd innen Nürnbergbe folytattak utunkat százhuszan egy negyedosztályu kocsiban. Ennivalónk nem volt, mert az állomásokon drága pénzért sem lehetett kapni semmit. Vörös keresztetek és német cserkészliuk szolgálták ki étellel-itallal a bevonuló tartalékosokat és a keresztülutazó katonákat, de úgy tartottam, hogy nekünk békés polgári utasoknak nem illik elvenni egy korty

vízet sem a katonák elől. Szerencsére még idehaza vásároltam egy nagy rud szalámit, amely érintetlenül jutott el Ostendébe, de annál nagyobb kelendőségnek örvendett a hazafelé vezető uton. Kis társaságunk, — rokonaim, — orvoskollégáim —

az egész németországi uton ebből a rud szalámiból élt,

amelyet katonai pontosággal osztottunk be megfelelő adagokra.

Az utasok ellenőrzése Németországban a pedantériáig szigorú. Ugyszólván minden peroban és minden állomáson kérdőre vonják az utast, előszedetik igazolványait és alaposan megvizsgálják. Nürnbergben egy pesti orvossal, dr. Vágóval sétálgattam az állomás előtt és magyarul beszélgettünk. Ez elég volt arra, hogy egy őrmester a legközelebbi őrszobába kísérjen, szerencsére igazoló irásaink rendben voltak. Sokkal kellemetlenebb kalandja volt egy utitársnőnknek, a győri osztrák-magyar bankfiók igazgatója feleségének, aki Eisenachból Meiningenbe utazott. Meiningenben kupéja ajtajánál jobbról és balról két német tiszt jelent meg, akik nyolc szuronyos katonát vezényeltek a kupéba és az urinőt bekísértették az őrházba. Itt igazolta okmányaival kilétét, azonban mégsem bocsátották nyomban szabadon, hanem előbb egy másik szobában egy német nő megmozdította, hogy megállapítsa, nem női ruhába öltözött kémekkel van-e dolga. Amint később kitűnt, az őrségek távirati értesítést kaptak, hogy három orosz kém női ruhába utazgat német területen. Es adott okot a magyar urinőnek okozott kellemetlenségre. Utunk további része zavartalanul folyt le, Passaútól kezdve hajón jöttem egész Budapestig. Budapest és Arad között még akadt egy furcsa kis élményem. A vasuti kocsis szomszédos másodosztályu fülkéjében teljesen egyedül egy urinő utazott, a kocsis valamennyi utasa kíváncsian nézte, hogy az urinő kiül a kocsis ablakába. Mezőtúr tájokán egyszerűen kiugrott az ablakból a hölgy és általános ijedségre a szomszédos fülkéből egy férfi is utánaugrott. A vonatot hosszabb idő után állították meg, ekkor so tolatták vissza a különös baleset színhelyére, később azonban táviratilag értesítették a vonal mentén levő állomásokat, hogy sem a hölgynek, aki tettét egyébként valószínűleg öntudatlan állapotban követte el, sem a mentésére sielő férfiak nem esett baja.

Most itthon vagyok, kipihentem magam és bármily keservesen fáradtságos volt az egy rud szalámmal megtett utazás, mégsem sajnálom, hogy ezt megéltem.

VIDÉK.

— A kisjenő—erdőhegyi jóléti bizottság lankadatlan tevékenységet fejt ki, hogy a hadbavonult katonák vagyontalan családtagjaiknak megőrlését a háború egész tartamára a saját jövedelmi forrásaiból más segítség nélkül biztosítsa. A gyűjtés ugyan még folyik és csak a hét végén fog lezárni, de már az eddigi fényes eredmény alapos reményt nyújt, hogy minden jogos igény kielégítést fog nyerni. A bizottság asszony-, leány- és férfi-csatlókból áll. Mondani sem kell, hogy az asszonyok munkássága, agilitása a legintenzívebb és legeredményesebb. A nőbizottság: Kokas Józsefné, Beles Jánosné, Messzer Lipótné és Braun Fülöpne társelnökökből és a következő tagokból áll: Adam Györgyné, Boros Károlyné, Biró Bálintné, Csukay Gyuláné, Demetrovics Dezsőné, dr. Glück Géza, ifj. Gilly Gyuláné, Hollósy Káimáné, dr. Hubay Pálné, Hervai Bernátné, dr. Kass Gyuláné, dr. Lázár Zsórné, Lengyel Ferencné, Lukhaup Mihályné, László Gyuláné, özv. Máyer Pálné, Memeló Jánosné, Margittai Adolfné, dr. Patkós Gáborné, dr. Popovics Györgyné, Schmidt Elekne, Schillinger Szidonia, Spitz Simonné, özv. Tabajdi Sándorné, Ujj Jánosné, ifj. Tüser Andrásné, Vály Lajosné és Zechmeister Sándorné. A jótékony leányesület ma Tabajdi Lenke és Vörös Imre társelnöksével tartott rendkívül ülésein 300 kor. adományát 100 koronával megtoldta s egyben határozatilag kimondta, hogy bár működése a rendkívüli helyzet miatt szünetelni fog, a normális állapotok visszatérével áldásos tevékenységét folytatni fogja, addig pedig egytől-egytől a népjóléti bizottságban óhajtanak a jótékonyág gyakorlásában közreműködni.

Tisza István az aradi katonanapról.

A miniszterelnök levele a főispánhoz. — Gyűjtés a király születése napján. — Hol állítanak sátrakat?

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 14.

Annak a szeretetnek és rajongásnak, amellyel most mindenki körülveszi katonánkat, előreláthatólag méltó megnyilatkozása lesz a király születése napján tartandó „katonanap” amelynek jövedelme a bevonultak családjainak segélyezésére fog fordíttatni. Az egész országban mindenütt, még a legkisebb községben is tartanak katonanapot s így valószínűleg jelentékenyen gyarapodik majd az összeg, amely a nemes célra már eddig is befolyt.

Az aradi jótékony négyzetek tagjai ma a városházán tartott közös ülésükön határozták el a katonanapon való részvételüket. Az úlesen Varjassy Lajos polgármester elnökölt, aki megnyitó szavaiban annak a reményének adott kifejezést, hogy Arad város közönsége, amely minden jótékony mozgalomban elől jár, most is az első között lesz.

Urban-Iván báró főispán kiegészíti a polgármester szavait Arad város közönségéről mondott dicséret kritikájával, majd felolvassa Tisza István gróf miniszterelnöknek a katonanap ügyében hozzáfűzött levelét. A levélnek idevonatkozó része így hangzik:

— A segélyek legfőbb feltétele a helyi bizottságok készségeinek gyarapítása, teljesítőképességének fentartása és folytonos fokozása, ami természetesen megint nagy társadalmi áldozatkészségnek erőforrásaihoz vezet. Ezen erőforrásnak ünnepélyes megnyilatkozásához kínálkozni most egy olyan alkalom, amelyet ismerve a magyar nemzetnek diosóságosan uralkodó koronás királyunk fenkölt személye iránt érzett mélységes hála- és szeretét, nem tartom elmulaszthatónak. E hó 18-án ünnepeli a nemzet az isteni gondviselés kegyelméből őfelsége születésnapját. Ez az ünnepelés a mostani háborus időkben méltóbban nem történhetik, mint hogy ez a nap „katonák napja” lesz és a gyermeknap mintájára e napon az egész országban, még a legkisebb községben is a hadbavonult katonák családja javára gyűjtést rendezünk. Ezen a módon alkalma nyílik a társadalom minden rétegének kivenni részét az ünnepelésből, a rendezés, a gyűjtés, az adakozás útján és tanúságot tenni az egész közvéleménynek a király iránti szeretet és a hadbavonultak iránt érzett elismerés hazafias áldozatkészségben összeforrasztó érzéseiről.

A gyűlésen jelenlévők ezután elhatározták, hogy a katonanapra a gyermeknapok és virágnap mintájára sátrakat állítanak fel, s innen indul ki a gyűjtés. Zubor Andor indítványára kimondották azt is, hogy csak a Vöröskereszt vagy Fehér Kereszt Egyesület perselyeibe lehet az adományokat gyűjteni,

nehogy megismétlődjék az az eset, hogy olyan hölgyek, akik semmi-féle jótékony egyesülethez nem tartoznak, ridikülőkbe és tárcákba gyűjtenek, saját maguknak.

A gyűlés a katonanap rendezésével dr. Múlek Lajosné bízta meg, aki a gyermeknapok rendezését mindig ötletesen és ügyesen látta el. Hosszabb vitatkozás után a hölgyek megállapodtak abban, hogy a következő helyeken állítják fel a sátrakat:

A Viktória takarékpénztár előtt ebben a sátorban a román urhölgyek fognak gyűjteni Beles Vazulné vezetése alatt.

A Matzky-cukrászda előtt, ahol dr. Tisch Mórné és Kara Gyözné vezetik a gyűjtést.

A Központi kávéház előtt két sátor lesz. Az egyikben dr. Múlek Lajosné, a katonanap főrendezőjén kívül ott lesznek az összes jótékony négyzetek elnökei s azok az uriaszonyok és urleányok, akik ebben a sátorban szoktak gyűjteni, a második sátorban Ottóvá Józsefné és Mattusik Mártonné vezetése mellett folyik majd a gyűjtés.

A minorita templom közelében Róka Józsefné, dr. Páris Lajosné, dr. Leitner Ernőné Varjassy Árpádné és Berzsényi Béláné vezetik a gyűjtést.

A Butorszövetkezet előtt pedig az esperantisták állítanak sátrát, ahol Bignio Mária vezetése mellett gyűjtenek.

A katonanaptól már csak néhány nap választ el s minthogy most már alig lehet külön meghívást küldeni minden uriaszonynak és urleánynak, aki a gyermeknapokon és a virágnapon gyűjteni szokott, a rendezőség ezúton is kéri az urhölgyeket, hogy minden meghívás nélkül jelentkezzenek majd kedden reggel abban a sátorban, ahol rendszeresen gyűjteni szoktak.

Aradiak levelei a harctérről.

(Amit meglehet irni és amit el kell hallgatni.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 14.

Nem mulik el egyetlen nap se, hogy a posta tömegesen ne szállítaná Aradra a hadbavonult katonák megnyugtató tartalmu, vagy lelkes hangu tábori lapjait, amelyek szövegéből helyenkint ki-kinyes egy darabkát a táborban működő ezer szemű cenzor. Amiről a naiv katona azt bihetné, hogy az ellenségre nem bir fontossággal, arról a cenzor megállapítja, hogy a legjelentékenyebb titok és irgalom nélkül ki-írli.

Az Aradra érkezett lapoknak és leveleknek mindegyikéről természetesen nem szereztünk tudomást, azonban azokról, amelyeknek megérkezéséről értesültünk s amelyek érdeklődésre tarthatnak számot, az alábbiakban emlékeztünk meg:

Biró Alajos Maria mérnök, aki tudvalevőleg bevonulásának napján tartotta esküvőjét Vajda István ügyvédleányával, Vajda Marietta, Nagykanizsára ment a tűzérozredhez, onnan küldte ifju hitveséhez a szenvedélyes hangu levelet. A legkedvesebb levél tegnapelőtt érkezett az ifju urnőhöz: azt írta a férje, hogy Nagykanizsáról elvonultak, nem szabad megírnia, hogy hová, csak annyit árulhat el, hogy Kőbányán egy óra hosszáig áll a vonatuk. Biróné erre táviratozott, hogy fölutazik Kőbányára, mert azt az egy órát, amíg a vonat ott tartózkodik, a férje társaságában akarja tölteni. A két hős asszonyka tegnap utnak is indult a nagyon rövid találkozóra.

Ő egyébként nem az egyedüli, aki meglátogatja a hazáért izzadó férjét. A napokban Fischer Richárd aradi bérlő felesége kelt utra, hogy a távoli Szatmáron állomásozó férjét viszontláthassa.

Molnár László tartalékos honvédhadnagy a vadregényes Mármaroszigeten védi a határt és abrichtolja az ujoncokat.

„A kaszárnyánk — írja — az Iza folyó partján egy gyönyörű park közepén van és eddig olyan, mintha fürdőhelyen lennénk”.

Beregi Sándor dr. a színészből lett rendőrfogalmazó Nagyváradról írt. „Még legalább 6 hétig itt maradok. Leírhatatlanul kivagyok fárada napról-napra. Tokeramót ötvenszer eljatszani könnyebb, mint ujoncokat kiképezni”.

Merle Géza mérnök a legfontosabb fegyvernemhez: a tűzérőshöz tartozik. Eddig a komáromi várban teljesített szolgálatot.

„Holnap elindulunk a nagy utra — írta feleségének — az északi nagy birodalom felé”.

Gara Ármin dr. fiatal ügyvéd szintén hadnagyi rangban vett búcsút hitvesétől és szorgalmasan írogatott Temesvárról, Nagybecskerekéről. De hogy most hol van, nem árulhatja el abban a hosszú levélben, amely ma érkezett övéhez.

„Ne aggódjanak miattam — írja többek között. — Nagyszerű dolgom van, még pezsgőzöm is. Majd csak haza jutok, csak azt nem tudom: mikor. Ha napokig nem hallansz rólam, ne nyugtalankodj, de nem írhatok mindig a nagy elfoglaltságom miatt”.

Egy fiatal önkéntes, Glück Andor, Glück Dezső fia is csaknem naponta ír. A ma érkezett lapja így szól: „Kedves szüleim, habár tőletek már két napja nem kaplam semmi hírt, én mégis írok. Hála Istennek jól érzem magamat, semmi bajom. Ma megyünk tovább”.

A lapon nincs meg a feladás helye és így épp oly kevéssé tudják, hogy honnét indulnak el, mint ahogy fogalmuk sincs róla: merre van az a tovább?

Egy volt aradi ismerősünk: Horovitz Gusztáv, akit Komjáthy Mikéivel történt házasságkötése után való napokban szőlített el Makóról a király parancsa, jelenleg a horvátországi Gradiskán tartózkodik és a tartalékos hadnagy ur meggyőződik róla, hogy nem olyan vidám a katonalelet, amilyennek a „Tatárjárás” mutatja...

Zarái József, aki Steinhardt Mór dr. aradi ügyvéd irodájában dolgozott és jelenleg egy délvidékre rendelt ezredhez vonult be, két érdekes tábori levelezőlapot is írt haza. Az egyikben ezeket közli:

— Jól érezzük magunkat és idáig nem történt velünk semmi. — Nem írhatom meg, hogy hol vagyok, csak annyit, hogy különös szép kis madarak fűtyülnek erre felé nagy tömegben. Sokat fürdünk (itt ki van huzva a katonai cenzor fekete vonásával a folyó neve)

A második rózsaszínű tábori levelezőlapon ez olvasható:

— Egészséges vagyok és hála Istennek idáig nincs semmi bajom. Dolgunk sok akad, de mindannyian égünk a vágytól, hogy meheszünk. Most azonban annyit közölhetek, hogy már jó helyen vagyunk.

Külön érdeklődésre tarthat számot az a levél, amelyet a 33-asok tartalékos hadnagya-ként szolgáló Neidenbach Emil aradi tanár küldött haza. Cattarón keresztül jött (a levél, tehát tájéka se járt a szimpatikus fiatal tanár annak a területnek, ahonnan az aradi kávéházi pletykázók szomorú híreket költöttek feléle.

— Cattaróban tartózkodunk idáig — írja Neidenbach — de tegnapelőtt éjjel alar-mot fújtak. Fegyverbe álltunk, mert azt hit-tük, hogy megtámadták a várost. Az éj folyamán nem történt semmi, csak délután indultunk el teljes hadifelszereléssel. Nem írhatom meg, hogy hol vagyunk. Az időjárás kellemetlen. 1097. méter magasságban táborozunk, és a hideg itt olyan erős, hogy már délutáni téli kabátba kell bujni. Sokszor van bóra, amely elől barlangokba menekülünk. Ellenséges csapatokat nem láttunk, de azért erős pat-rulatszolgálatot teljesítünk. Sejtelnem sincs róla, hogy mi történik a világban.

Hoffmann Ottó aradi kereskedő, aki a 33-asok tartalékos hadnagya a következőket írja tábori levelezőlapokon:

— Magamról, magunkról nem írok, majd ha a mindenható hozzásegít, majd mesélek szép dolgokat. Azt hiszem most pár napig nem írok, mert elszakadtam a postától.

Egy másik képes levelezőlapon jelentéketelen sorokat ír haza Hoffmann Ottó, de arról érdekesebb maga a levelezőlap, amely egy falusi görög keleti templomot és iskolát ábrázol, azonban a levelezőlap képes oldaláról ki van hasítva, a katonai cenzor kitépte azt a részt, amelyre a község neve volt nyomtatva. Mert azt már nem kell itthon tudni, hogy hol van a levélíró katona.

Loránt Ármin a hegyaljai villamos fő-tisztviselője, aki jelenleg a 2. szekeresdivízió hadnagya rendkívül érdekes sorokat küldött az

északi határon levő állomáshelyéről Loránt Emenuelnek a Hungária textilgyár igazgatójának:

— Végre célnál vagyok. — írja — Jó hangulatban és óriási lelkesedéssel fogadtak mindenütt. A ruháinkat oszlokták az emberek Galiciában, a nők pedig sirtak. Hihetetlen dolgokat látni és tapasztalni! A lengyelek 15—17 éves fiúk állanak önként fegyverben ezren és ezren. Az oroszok visszavonulnak és lovasságunk üldözi őket. lelkesedés óriási, a hangulat kitünő, így indulunk az orosz-határra!

Meddig tarthat a háboru?

(A modern hadviselés költségei. — Hamis következtetések.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 14.

Alig van még egy kérdés, amely úgy érdekelne most az embereket, mint az, hogy meddig tarthat ez a háboru. Gyakran lehet hallani azt a nézetet, hogy a háboru nem tarthat soká, mert egyrészt a modern közlekedési eszközök a seregek gyors felvonulását s ennek folytán gyors döntést tesznek lehetővé, másrészt pedig azért, mert

a háboru annyi pénzbe kerül, hogy már ezért is nemsokára be kell következnie a békének.

Ami az első okot illeti, mindenesetre tény, hogy a közlekedési eszközök ma jóval fejlettebbek, mint a régebbi európai háborúk idején. Számításba kell venni azonban a modern hadseregeknek úgy a nagyságát, mint technikai felszerelését is. Nagyon kétséges, hogy a modern hadseregek nem támasztanak e nagyobb igényeket a közlekedési eszközökkel szemben, mint az 1870—71. évi német-francia háboruban s kétséges az is, hogy az igények nem növekedtek-e meg nagyobb mértékben, mint maga a közlekedés. A legutóbbi háborúk tekintetében nem nyújtanak semmiféle támpontot, mert olyan államok között folytak le, amelyeket összehasonlítva Középeurópa államaival, nem lehet gazdaságosoknak nevezni. Ez vonatkozik úgy az 1877—78-dik évi török-orosz, mint a keletázsiai orosz-japán és a balkáni háborúkra is. Az orosz-japán háború minden nemzet katonai köreiből igen nagy érdeklődést keltett, mert hisz a háborút két olyan nagyhatalom vívta meg, amely modernül felszerelt és felfegyverzett hadsereggel és flottával rendelkezett. De éppen itt nem vezet semmiféle eredményre az európai viszonyokkal való összehasonlítás. Oroszországnak a hadsereget az anyaországgal összekötő tartalékvonala volt, ez hét-ezer kilométer hosszú egyvágányú vasutból állott, míg Japán csapatszallítmányai főleg a csapatoknak Japánból az ázsiai szárazföldre való szállítására vonatkoztak, tehát tengeri szállítmányokról volt szó.

A számítási alapot rendszerint nagyon tulbecsülik, amikor a statisztikusok előszeretettel azt számítják ki, mennyibe kerül a hadviselésnek egy napja, anélkül azonban, hogy figyelembe vennék azt a körülményt, hogy

a hadviselő államokból nem tűnik el a pénz,

mert hisz egyrészt a katonák ismét kiadják, másrészt az állam különböző vállalkozóknak, szállítóknak, társaságoknak fizeti ki. Éppen ezért az ilyen alapon történő számítások idáig mindig hamisaknak bizonyultak, jóllehet mindenki hajlik arra, hogy a számok beszédét csak hallgatlanul tartsa. A mai viszonyokkal egyedül az 1870—1. évi német-francia háborút lehet

összehasonlítani. Annál érdekesebb lesz ez az összehasonlítás, ha meggondoljuk, hogy ebben a háboruban a németek kevés kivétellel majdnem mindenütt győztek s hogy ezek a győzelmek egymásután következtek.

A francia hadüzenet 1870. július 19-ikén történt meg s augusztus 4-én Weissenburgnál volt az első nagyobb összeütközés. Jóllehet a szedáni kapituláció már szeptember 2-án bekövetkezett, a háboru még hónapokig elhúzódott. Csak 1871. január 28-án kapitulált Páris s ezzel egyidejűleg fegyverszünetet kötöttek egymással a hadviselő felek, amivel nagyrészt megszűntek az ellenségeskedések. A tulajdonképpeni háboru hat hónapig és kilenc napig tartott. A végleges békét csak 1871. május 10-ikén kötötték meg Frankfurtban.

Ha tehát a hadtörténeti tapasztalatokból következtetést akarunk levonni, úgy most olyan háborúra kell számítanunk, amely legalább is a német-francia háboru tartamát meghaladó több hónapig fog tartani.

H I R E K.

Az első háborus kitüntetések.

(Két vitéz tiszt és altiszt érdemkeresztje.)

Távirati tudósítás.

Bécs, augusztus 14.

Hivatalos helyről közlik: A király elrendelte, hogy Bublay Herman sorhajóhadnagyának és janaí Manowarda Zsigmond főhadnagyának, aki 5. számú osztrák esendőrkerületi parancsnokság kötelékébe tartozik, bátor és vitéz magatartásuk elismerésül a katonai érdemkeresztet a hadidiszítéssel adományozták. — Ugyancsak királyi rendelkezéssel adományozták az ezüst vitézségi érem első osztályát Gazda Jenő első osztályú őrmesternek, aki a 18. osztrák esendőrségi kerület szolgálatában tanúsított vitéz magatartást az ellenséggel szemben, továbbá Kóbor Ignácnak, a duna-gőzhajózási társaság kormányosának, aki a királyi elismerés szerint „határozottan és elszántan tartotta magát az ellenség előtt.”

Mielőtt tehát az első nagyobb arányú harcok bekövetkeztek volna, alkalmat nyílt az uralkodónak arra, hogy kitüntetésével elismerje és meghálálja a személyes bátorságot, amelyet egyesek az ellenséges határon és területen tanúsítottak. Bublay sorhajóhadnagy az első hadibabérját kétségtelenül a szerbek ellen kivonuló dunai monitorok egyikén szerezte s ugyanott jutott hadidicsőséghez a dunagőzhajózási társaság Alkotmány nevű hajóján, amelynek aknautata munkájáról megemlékeztek a lapok, Kóbor kormányos is.

Ugyancsak a lapok közléséből ismeretes Manowarda Zsigmond esendőrfőhadnagy hősiessége. A főhadnagy igen kis csapatral Podvoloczyska mellett egy álló napig sikeresen védekezett jóval nagyobb orosz túlerő ellen és végül megfutamította az oroszokat. A mokilei orosz magaslatok megvívásánál egy járőr őrnagy Gazda esendőrfőhadnagy vitézkedett említésre méltóan. A bukovinai határról Osztrák-Nowosielicából indult portyázásra Gazda járőrökkel és az előtalált orosz határőröket diadalmasan elűzte.

Az uralkodói kitüntetések kétségtelenül lelkesítően hatnak majd az amugy is harcvágytól eltelt és feltűzött legénységre.

— Felkérjük ama t. előfizetőinket, kik előfizetési díjjal hátralékban vannak, hogy e hátralékokat három napon belül kiadótartalékunkhoz eljuttatni sziveskedjenek, mert ekező esetben a lap küldését beszüntettünk leszünk kénytelenek.

— Ünnepies istentisztelet augusztus 18-án és 20-án. Augusztus 18-án, a király születés napján, délelőtt 10 órakor, a minoriták templomában Isten-áldó ünnepélyes szentmisét tartanak, amelyre a város valamennyi hivatalát és testületét meghívta a rend plébánosa. Monay Ferenc dr. — Varjassy Lajos polgármester, Arad város törvényhatósági bizottságának tagjait külön is felkéri, hogy augusztus hónap 18-án délelőtt 10 órakor a minorita atyák templomában, Ó felsége 84 ik születés napján tartandó hálaadó misére megjelenjen sziveskedjenek. Ugyanerre a napra a Nikolist Döme asztaltársaság ünnepet rendez és kéri a város lakóit, hogy augusztus 17-én este 7 órakor virágozzák fel és világosítsák ki lakásaik ablakait. Ugyanaz nap este 8 órakor az asztaltársaság tagjai a Vadasskürt vendéglőben tartanak ünnepet. — Augusztus 20-án, első apostoli királyunk Szent István ünnepe alkalmából, délelőtt 10 órakor a minorita templomban újabb Isten-áldó ünnepélyes szentmisé lesz. — A király születésnapjának előestéjén augusztus 17-én este, továbbá 18-án reggel, délben és este a várból ágyulövésekkel adnak kifejezést a legfőbb hadur előtti hódolásnak. A közönséget tehát ne ejtsék nyugtalanságba a felhangzó ágyulövések, amelyek semmi bajt nem jelentenek, hanem ellenkezőleg örömet hirdetnek. — Augusztus 18-án reggel 8 órakor a vártemplomban is ünnepi misét mondanak a királyért.

— Virágot a beteg katonáknak! (Levél a szerkesztőséghez). Ma a következő megvalósításra érdemes gondolatfát teli és igazi fehér leányszivvre valló levélkét kaptuk:

A mostani végtelenül izgalmas, szomorú napokban nem találhatunk semmi másban megnyugvást, mint a jótékonyság szolgálatában, ha mi is teszünk valamit a haza védelmében életüket is feláldani kész katonáért, azok családjaiért. Sőt mondhatom: nem is okoz nekünk most semmi más örömet és nem érdekel semmi egyéb. Nem csupán saját eltávozott szeretteink, rokonaink bizonytalan sorsa busit, de a leggyorsabb katonát is ószinte szeretettel, részvétet veszi körül, midőn édes hazánkért buzgón imádkozunk. Ma csütörtökön voltam első ízben a vöröskeresztes hölgyekkel gr. Bréda Viktoráné öméltségsége csapatában az üdítő állomáson szolgálaton. Teendőnk még alig volt, miután sebesült egy sem érkezett, csupán 30, vagy 35 szegény beteg, kimerült katona. Nagy szívfájdalommal szolgáltuk ki őket, beszélgettünk velük, megkérdeztük, mit óhajtanak. Boldog volt, aki értettük valamit tehetett. Érkezésük előtt méltóságos asszonyok, máskor finnyás, kégyeztetett leányok sőpörték ki az étkező helyiséget és együtt dolgozott a nagyuri nő az egyszerű nép asszonyával. Elkép a szívemre hatott s érzem, hogy ezek a nagyhorderejű napok még sok nem is sejtett, szunnyadó nemes tulajdonságot fognak a lelkekben életre kelteni. Tisztelettel és szeretettel kérem mind az öt csoport hölgyeit: tegyék az útutató, az állomáson étkező beteg katonák asztalát barátságosabbá, természetesebbé. Hozzon minden 5-ik napon minden hölgy egy-egy fehér papirost, beborítani a durván összerótt, gyalulatlan deszkát. Hozzon mindenki az 6 napján egy szál virágot, egy kevés érett szép gyümölcsöt, mit elhelyezünk majd az egyszerű terítékek mellé s mindjárt nem lesz olyan fájdalmas látvány, olyan rabszolgák emlékeztető a szegény fáradalmaktól, szenvedésektől elgyötört, hazánkért szenvedő katonáink asztala. A jó Isten áldása kísérjen minden jótékonyságot, minden tiszta érzést, a jó szívek jó törekvéseit! Egy fiatal leány.

— Elfoglaltuk Sabácot. Ezzel a szenzációs örömhírral lepte meg ma éjjelkor az Aradi Közlöny szerkesztősége a Hungária kávéház közönségét. Az a nyomás, amely a lelket napok óta fogva tartotta, mint szabadult fel egyszerre. Látni kellett volna a hirtelen kipirult arcokat, a felragyogó szemeket. Hatalmas éljen zugott fel a hir hallatára és a késő éjjeli órák dacára csakhamar igen sok érdeklődőt esalt tömegbe a nagyszerű hír, amelyet mint megváltót vártunk hetek óta. Akiót, cselekvést óhajt a nép és minthogy, eddig ilyenről nem hallott, sőt mindenki azzal biztatta, hogy ez az igazi rózsát termő türelem, amelyet most kell gyakorolni. Mindnyájan gyakoroltuk ezt a nagy erényt, mert így tartottuk hasznosnak ezent ügyünknek. Ma éjjelkor azonban, hogy megjött a nagy diadalt bevezető első hadmozdulat hivatalos hire, most, hogy már Szerbiában nyomulnak előre nagyszerű csapataink, nem tudtuk maguknak megtartani. Hálásan fogadta a közönség, hogy az Aradi Közlöny késő éjjeli sietett gyorsan kiröpíteni a szerb földön szerzett első diadal híreit. — *Budapestről* jelentik: Tizenöt ezer ember tüntetett ma este a török, bolgár és német konzulátus előtt a leglelkesebb hangulatban.

— **Adományok a sebesült katonáknak.** Ujabban a következő adományok érkeztek a vöröskereszt üdítő-állomásának: Varga Imréné 50 drb. szivar, 2 doboz cigareta, fél kg. cukorka, dr. Heitz Nándorné 5 kg. cukor, 6 üveg bor, Steigerwald Alajosné 5 kg. cukor, 1 liter rum, Sztankovics Miklósné 20 drb. tojás, 1 nagy kálacs, 2 üveg szilvórium, Klein Margit 5 kg. cukor, 1 üveg rum, 1 üveg konyak, 1 üveg szilvórium, 10 deka tea, 100 drb. cigareta, Schwarz Márton a Központi szálloda fizetőpincéire 300 drb. cigareta, Pollák Vilmosné 10 üveg savanyúvíz, 1 doboz keksz, Baumann Ignácné 1 doboz cigareta, 10 csomag keksz, 25 kis csomag tea, özv. Illics Simonné 10 üveg ásványvíz, 4 liter bor, 3 liter vörösbort, Korniss Ödönne 5 üveg bor, Kohn Józsefné 5 üveg bor, 1 doboz tea, 1 doboz kávé, özv. Sándor Jakabné fél kg. kakaó, 1 üveg konyak, 4 csomag keksz. Az utóbbi köszönetnyilvánításnál tévedésből Domány József adományából 2 üveg konyak, 3 üveg vörösbort és dr. H-né adományából 6 üveg bor kimaradt. A közönség adományaiért köszönetet mond és további adakozásokat kér a katonák részére a Vörös Kereszt Egylet nevében Hermann Gyuláné (Andrássy tér 14. l. em.)

— **Caillaux megölték?** Néhány nap előtt híre járt, hogy Caillaux volt miniszterelnököt és nejét, akit a párisi esküdtek nemrég felmentettek, a meggyilkolt Calmette fia lelőtte. A hír nem talált hitelt, miután a savaros időknek sok fantasztikus terméke akadt. Frankfurtból megerősítik a hírt annyiban, hogy Caillaux tényleg lelőtte Calmette egyik fia, Caillauxnének azonban semmi baja nem történt. A *Matin* értesülése szerint Caillaux két golyó, találta és rövidesen kiszabadult.

— **Háborús vita emberhalállal.** Hegedűs, Ferenc kisjendő korosmájában tegnap estefelől Kovács Péter szeméthordó, Gál Péter gyepmester, és Sztójka János siklói teknős kvaterkázás közben a háborúról és esélyeiről beszélgettek. Mivel mindegyik fél erősen védte a maga álláspontját, a vendéglős az egymást támadó ellenfeleket kiutasította korosmájából. Mielőtt a hármas ellenfelek az ajtóhoz érhetek az ellenkező állásponton levő Sztójka János előbb Gál Pétert szurta meg, azután Kovács Pétert oly erővel támadta meg hatalmas késével, hogy félórás kintlódás után, még mielőtt orvosi segélyben részesíthették volna, a helyszínen belehalt sérüléseibe. Gál csak könnyebb sérülést szenvedett. A gyilkost letartóztatták.

— **A közös pénzügyminiszter a királynál.** Bécsből jelentik: Bilinski lovag közös pénzügyminisztert a király délelőtt fél tizenkettőkor kihallgatáson fogadta.

— **A tanácsnokok felfüggesztett megrendelési joga.** A belügyminiszter körrendeletet intézett valamennyi törvényhatósághoz és felszólítja a városokat, hogy kiadásait a legszükségesebbekre redukálják. Arad város tanácsa ma tartott ülésében kimondotta, hogy az ügyosztály főnökök utalványozási jogát felfüggeszti és minden megrendelés és kezelés csak tanácsi uton történhetik meg.

— **Házasság.** Eberstárk Ignác, a Pollák József cég utazója vasárnap, f. hó 16-án tartja esküvőjét Karpelesz Irénke urleánnyal. (Mindenkülön értesítés helyett)

— **Adomány.** Fischer Mór fűvegdiszmu kereskedő Neuman Dánielné báróné ravatalára szánt koszoru megváltására husz koronát adományozott a bevonult tartalékosok családjának segélyezésére.

— **Köszönetnyilvánítás.** Bold. végvári Neuman Dánielné ravatalára szánt koszoru megváltására Herzl Bernát és neje 50, Éles Armin és neje 50, Purgly Lajosné 20, Somogyi Gyula dr. és neje 15, Schulhof Károlyné 10, Pollák Vilmos és neje 25 koronát adományozott az izr. jót. nőegyletnek, nagydoroghi Stauber József 30, Török Ferenc dr. és neje 30 koronát adományozott az izr. népkonyhának, mely kegyeletes adományokért köszönetet mond az elnökség.

— **A nyári hőség veszedelmei kétségkívül a csecsemőre nézve a legnagyobbak,** mert a legtöbb esetben egy megfelelő, megbízható táplálék hiányzik. Adjon azonban kedvenceinek Nestlé-féle gyermeklisztet, mely készítmény már nemzedékről nemzedékre számtalan esetben oly fényesen bevált, s azáltal nemcsak sok bántól óvja meg magát, hanem kis gyermeke szép fejlődésében is gyönyörködhetik. Próbadozokat kívánatra azonnal teljesen díjtalanul küld a Henri Nestlé cég, Wien, I., Biberstrasse 6. P. 9307

— **Keresk. szaktanfolyamomban az őszi kurzusok f. hó 17-én veszik kezdetüket,** boirakozások minden nap, teljes kiképzés keresk. és ügyvédi irodák részére, díjtalan állásközvetítés. *Engel Mór keresk. szaktanfolyama, Lázár Vilmos-u. 2. Földes palota mellett.* 4658

— **Szilágyi és Diskant miskolci gépgyáros cég** kitűnő könyökszerkezetű és víznyomású borsajtóra, valamint legújabb rovátkolt alumínium kuphengerű zuzógépére felhívjuk olvasóink figyelmét. Kiemelendők különösen a cég által feltalált és készített „Kossuth” és „Hegyalja” borsajtók, melynél a régi világ fából készített prése zseniálisan egyesítve van a modern technika vívmányaival. A sajtók felső része acél, alsó része faszervezet. Ennélfogva a must sehol sem érintkezik a vasrészekkel, hanem csak a fával, ami a must színét, ízét, zamátját nem befolyásolja. A törkölyt nem kell összevagdálni, hanem kisebb darabokban is ki lehet venni. Az 1901. évi temesvári, az 1902. évi egri, az 1906. évi nagyvárad, 1902. évi pozsonyi II. mezőgazdasági és az 1907. évi pécsi orsz. kiállításán a cég borsajtói első díjjal, arany éremmel lettek kitüntetve. — A cég izléses áriegyzékét kívánatra minden érdeklődőnek megküldi. 3961

— **Jó éjszakát** szerezhet magának mindenki, ha a hálószobáit a „Löcherer Cimexin”-nel fertőtleníti. A fővárosban történt próbák beigazolták, hogy a „Löcherer Cimexin” nem csak a poloskát és annak petéit pusztítja el rögtön, de megszabadít a ruszli, sváb és hangyáktól is; a molykártól pedig a szőrme ruhákat teljesen megóvja. Beszerezhető: Földes Kelemen, Hehs Vilmos gyógyszerárában és a készítőnél „Löcherer Gyula gyógyszerárában Bártfán.” 1378

— **Neptun strand-fürdő, modern berendezés, nap- és lég-fürdők.** Uszoda uraknak és hölgyeknek. Nyitva szeptember végéig. 3571

— **Papirlemezek (Papp)** (barna, fehér és szürke), olcsón kaphatók *Kerpelnél.* 411

— **Elegáns gummiköpenyek és átmeneti kabátok** legjutányosabban beszerezhetőek *Hirsch Antal uriszabó cégnél Arad, Andrássy-tér 22. sz. alatt.* 1557

— **Vidékiek bármily megbizással a Mos-senger-Boy vállalatához bizalommal fordulhatnak.** Deák Ferenc-utca 8. Telefon 816.

TARKESÁGOK.

Apróságok a katonaséletről. Kapitány ur Rekettyessy a kadét-golyáknak a lovas szellemről magyaráz:

— A lovas legyen egyenes, nyílt, önértetes, becsülje bajtársait, szeresse lovát... És a lovas szellem. — Kadét báró Missgelungen, mi hát a lovas szellem?

— A lovas szellem?... Kisértet lóháton.

Az ezredparancsnok meglátogatta a csapatkórházat, ahol a főtörzsorvos éppen egy székely fiúval vesződik:

— No, most már jobban vagy a poroktól? — kérdi a főtörzsorvos.

— Rosszabul vagyok, orvos ur, — feleli a székely.

— Már tegnap mondtam egyszer, hogy én nem vagyok orvos, hanem főtörzsorvos...

— Hadd, csak, kérlek alásan, — nyugtatja meg az ezredes a főtörzsorvost — ha még pár napig kezeled őt, magától is rájön, hogy te nem vagy orvos.

Infanteriszt Zahorán elesővőgyakorlaton van. Már régóta izgatja a kérdés, hogy a fegyver elsütésénél miért villan fel előbb a tűz-sáv s miért halatszik csak azután a dörrenés? Megkérdezi ez irányban a hadnagyát, aki így világosítja fel infanteriszt Zahoránt:

— Azért van ez, te bundás, mert a szemed egy araszttal előbb van, mind a füled.

Élesztetik a vízből kihuzott huszárt.

— Van-e konyak nálad? — kérdi az ezredorvos a szanitéctól.

— Az nincs, de jó friss vizem, az van.

— Mi a polgári foglalkozása?

— Kereskedő.

— És a vallása?

— Trón!

Kapitány. — A térkép szerint itt jobbról kellene lenni az erdőnek, balról a csárdának, azután éppen fordítva van, — nem értem! Mit gondolsz, merre menjünk.

Kürtös. — Alásan jelentem, kapitány uram, nem merem megmondani.

Braunt hadba hívták. Amikor elbucsuzott a feleségétől, borítékot adott át neki.

— Az utolsó üzenetem — ugymond. Csak akkor bontsd föl, ha azt hallanád, hogy elestem a harctéren.

Pár nappal később az asszonynak hírül hozták, hogy Braun elesett a csatában. A szomorú hír következtében a zokozó özvegy mindenekelőtt férjének utolsó óhajtását teljesítette és föltépte a borítékot. Azután elájult.

A levélben tudnillik szóról-szóra ez állt: Csak hogy megszabadultam tőled!

A kapitány egy rekruta sírjánál beszédet mond:

— Szomorú szívvel álljuk körül a koporsót és megdöbbenve kérdezzük, miért kellett egy jó katonának elhalni ilyen fiatalon? Pontossága, becsületesége a legtökéletesebb volt, egyesítette magában a jó katona minden erényét, nem úgy, mint ott a második glédában az a komisz, aki bajtársának temetésére még a csáko rózsáját se puocolta ki, de az bizonyos, hogyha a temetésről hazamegyünk, ezért nyolc napi ártalomot kapsz te büdös diáknó!

— Figyelmeztetem, velem ne kezdjen ki. Én a Kuszároknál szolgáltam.

— És ha nem vagyok indiszkrét, milyen minőségben: mint katona, vagy mint ló?

— Önkéntes! Ha maga bent ül a kantlaban oszt én oda belépek, mi a kötelessége?

— Örmester urnak alásan jelentem, kötelességem az örmester urnak egy krigli sört fizetni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kisjenő. Az Aradi Közlöny számait a rendkívüli állapotra való tekintettel csaknem hajszálnyi pontossággal annyi példányban nyomtatjuk, ahány példány biztosan elfogy. Még arra sem lehetünk tekintettel, hogy esetleg egyik, vagy másik nap több példányonkénti vevő akadhat. Igen sajnáljuk tehát, de a kért számokat nem küldhetjük meg, mert legtöbbjük az utolsó példányig elfogyott.

Moratorium. Épen mai lapunkban olvashatta a moratorium meghosszabbítását és annak szövegéből megállapítható, hogy súlyosan tévedtek azok, akik ennek fölvilágosítást adtak. A moratorium — most már október elsejei hatállyal — vonatkozik minden kereskedelmi ügyleten és magánjogi címen alapuló tartozásra, amely augusztus elseje után keletkezett. A kivételeket ugyancsak a rendelet sorolja föl.

Sz. Jolán. Bárha sok tekintetben igazat adunk panaszának, még sem közöljük. Résben azért, mert unesztetikuss, részben azért, mert ma sokkal súlyosabb, égetőbb gondjai vannak a városnak is, mint az olyan — sajnos már nagyon is régen fennálló — helytelenség orvoslása.

Olvasó. Szívesen világosítjuk föl az Aradi Közlöny háborus eseményekről természetesen csak hivatalos, vagy tudósítóiól megcenzurálva érkező híradásokat közöl. A különbség ezeknek a tudósítógoknak feldolgozásában van és különösen abban, hogy a szorosan vett harctéri eseteken kívül rengeteg érdekesség, tudnivaló, közlésre szükséges és a háborúval szorosan összefüggő ismeret, esemény van, amelyet nagy utánjárással, és gondos szorgalommal meg lehet szerezni és meg lehet írni.

G—a. Kérdezett nem volt nyári szabadságon és nem is megy talán még téli szabadságra sem, mert amíg a háború tart, addig az újságírónak ép úgy a helyén kell maradnia mindennap és a nap minden órájában, akár csak a katonának.

D. D. D. Boldog ember ön, hogy még most is ráér szerelmi történetek kieszelésével foglalkozni és naiv ember, mert azt hiszi, hogy a mai körülmények között erre van szüksége a lapnak.

Felelős szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

Egy elegánsan butorozott különbejáratu szoba

szoba

Attila-tér 1. sz. alatt

kiadó.

URÁNIA
XXX SZÍNHÁZ. XXX

Mától kezdve ismét
Katonazene

A mai előadás jövedelme a behívottak családtagjainak jut.

Női A Pozsonyi Kereskedelmi- és Iparkamartól fenntartott nyilvános, három évfolyamú **FELSŐKERESKEDELMI ISKOLA POZSONYBAN** Érettségi vizsgálat. Állásközvetítés. Internátus. Ertesítőt kívánatra küld: az igazgatóság.

1868 óta kintinon borált:
Berger gyógy-kátrányszappana
G. Hell & Comp-tól.
Kiváló orvosok ajánlják és Európa legtöbb államában a legjobb eredményűel használják mindenféle **bőrkiütés ellen**
Különösen krónikus bajok és kiütések, valamint haj- és szemkiütés ellen. Tartalmaz 40 százalékos iaktárányt és lényegesen különbözik a kereskedelemben előforduló egyéb szappan gyártmányoktól. Makacs bőrbajokkal nagyon hatásos.
Berger kátrányos kénszappana. Nőeknek és gyermekeknek enyhébb hatású kátrányszappan.
Berger glicerin kátrányszappana. Továbbá kátrány nélkül a hűs
Berger-féle Szappan-szappan pattanás, napautó, szepő, miteszer és más bőrbajok ellen. Darabja utasítással együtt 70 fillér.
Új: Berger folyékony kátrányszappana, kitűnő hatású bőrbetegségeknél, haj- és szemkiütés ellen, valamint kiváló hajápolás szert. 1 üveg 1.50 korona. Kérjen kifejezetten Berger szappant G. Hell & Comp-tól és nézze meg a mellékelt levelet a szappanról.
Külföldön: Wien 1868. október, Hasiherceg és aranykorona, Wien 1913. és az 1900-ik évi parisi világtalálkozón aranykorona. Kapható minden gyógyszerésznél, drogeriánál és szappanboltban. Nagyban: G. Hell & Comp, Wien, I., Beltrierstrasse 11-12. Budapesten nagyban és kicsinyben: Török József gyógyszerésznél Király-utca 12., Molnár és Baccorád, Thallmayer és Seltner, Kochmeister, Frigyes utóiratnál, Radányi Testvérek, Stessel Nándor és társai, Heredia Nándor, Dóczyai Frigyesné, Váci-Orsi & Kisvácska műhely gyógyszerésznél, Jobb drogeriánál és illatszertárakban.

Aradon G. Földes Kelomen, Hehs Vilmos, Hajós Árpád és Rozsnyay Mátyás gyógyszerész uraknál; Hegedűs Gyula Andrassy-tér 15. parfümeria, Vojtek és Weisz drogeriában és kapható az összes hazai gyógyszerésztárakban. 2641

Szülők figyelmébe!

Van szerencsénk a m. t. szülőket értesíteni, hogy azon esetben is, ha az iskolák szeptember havában meg nem nyílnának, az intézet működését megkezdi. A tanulók rendszeren taníttatnak és amint az iskolák megnyílnak, kivánságra mint rendszer tanulók beírattnak vagy mint magántanulók levizsgáztatnak,

hogy évüket el ne veszítsék.

Az intézetben benlakó gyermekek gondos nevelés és ellátásban részesülnek de mint bejáró magántanulók is felvétetnek, esetleg 2 osztályt is végezhetnek. Prospektust készséggel küld 4611

Izr. fiuinternátus, Arad.

A nyaraló és fürdőző közönség figyelmébe!
Következő **ujdonságok** érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes **kölcsönkönyvtárába:**

Glyn E.: A sfinx, Mereskovszky: Leonardó da Vinci, Szász Z.: Séták a függőkertben, Lux T.: Küzdelem az élettel, Hajdu M.: Gileád, Ujvári P.: Földanyánk lovagjai, Saini Gy.: Profán szerelem, Georges H.: Haladás és szegénység, Kisbán M.: A haldokló oroszian, Erdősi D.: Emberi írások, Keroul és Barré: Léni nani, Szikra: Csak egy bokor muskátli, Watanna O.: A japán családany, Deledda G.: A mi urunk, Krudy Gy.: Puder, Lakatos L.: A halhatatlan hercegnő, Dell E. M.: A sas utja, Benrimó és Hazekton: A sárga kabát, Szemaházy I.: Prof. Villányi, Somlay K.: Pustai szellő, Krudy Gy.: Palotai álmok, Barklay L. F.: Az esti dal, Barcsik A.: A figyelmes férj, Zsoldos L.: Paminó, Révész B.: Vonagló falvak, Schmittelné: Asszonyok, Gábor A.: Mit ültök itt a kávéházban? Földes L.: Vörös szegfű, Vértes J.: Intim dolgok Napoleon életéből, Gömbösné: Levelek hullás.
Férfiak: Oertzen M.: Zum Irrgang, Winslow H.: Ein Weiblicher Bürgermeister, Klinkovström: Der Doktor, Dunker D.: Morsch im Kera, Rammussen E.: Schwester Ingeborg, Stratz R.: Stark wie die Mark, Watanna O.: Japanische Nachtigall, Herzog: Die Welt in Gold, Skowronnek R.: Das fischen Erde, Klinkovstroem: Die grosse Karliere, Foster: Droschke No. 44, Hofer C.: Der Lebende hat Recht, Croker B. M.: Waldkinder, Hauptmann G.: Atlantis, Voss T.: Die Tarantella der Carmelina, Hesse H.: Rosshalde, Voss R.: Die Insel der schönen Menschen, Braun Lilly: Im Schatten der Titanen, Corday u. C.: Mit Luchsaugen, Zobelitz H.: Mit Marschall Vorwärts, Herzog R.: Es gibt ein Glück, Brandenteis H.: Der dumme Peter, Tovote H.: Mutter, Werder H.: Tiefer als der Tag gedacht, Melegari D.: Meine Tochter, Schnitzler: Das weite Land.

Kölcsöndíj: havonként 1 korona 40 fillér vagy kötetenként fizetve 10 fillér.

Vidéki bérlők is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba is meglepő szép **ujdonságok** érkeztek.

Zenekölcsöntári díj havi 2 korona, vagy fizetenkint 20 fillér.

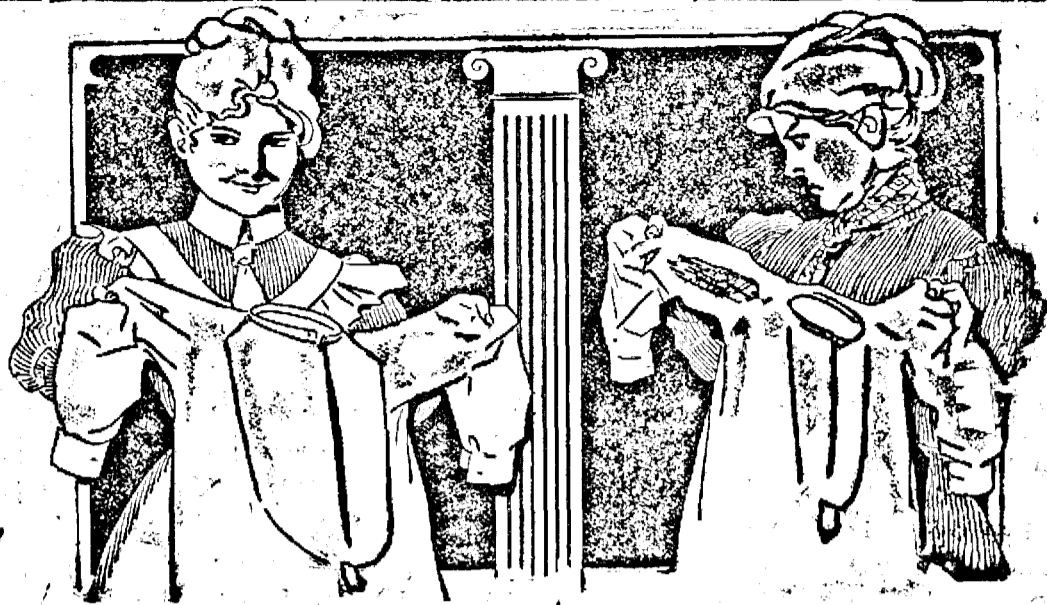
Legújabbak: Kondor Ernő: Nótáskönyve, Sas Náci: Nótáskönyve, Révly Géza, nótáskönyve, Haverda: Micli keringő, Siposs: Nemzeti induló, Zerkovits: Die Wundermühle valse, Vtace: Nem szeretem... Karácsonyi: Jut-e eszedbe... stb. Rubens A.: Napsugár kisasszony, oparett, Márkus: A pesti asszony, (Ea vagyok a barátnője a budai Blochnak.)

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,

könyv-, zenemű- és papírkereskedése Aradon

* Az ezen rovat alatt közöltékkért nem vállalunk felelősséget.

Aki fehérneműjét szereti,
csak a szavatoltan tiszta Schicht-szappant
használja.

Aki nem szereti fehérneműjét,
közönséges, káros vegyszerek töltése által ol-
csóvá tett szappan használata által tönkre teszi.

9505

A SCHICHT-SZAPPAN a „SZARVAS” jegyet és a „SCHICHT” nevet viseli.

A Schicht-szappan a legjobb, legkiadósabb és ennek folytán a legoltsóbb szappan. Tisztaságáért 25.000 koronával szavatolnak.

Opre-féle gőz- és kádfürdő Tökölly-tér 1.sz.

Minden kényelemmel-berendezve a
nagyrabecsült közönség rendelke-
zésére áll.

Gőzfürdő

férfiak részére reggel 5-től 1-ig,
nők részére hétfő és péntek dél-
után 2-től 6-ig.

Gőzfürdő bérletjegy 10 darab
8 korona.

Kádfürdő

(kabinfürdő) reggel 5 órától este
10 óráig nyitva. 3877

Röntgen-intézet.

Aradon, Batthyány-u. 21.

Telefon 622. 211

Röntgensugaras átvilágítások
és fényképfelvételek, betegsé-
gek, csonttörések, ficamok stb
Kórismérzése céljából. Rönt-
gensugaras gyógyítások Idült
bőrbajok, sipolyok, nem ope-
ráható nagy daganatoknál és
a méh- és pajzsmirigy alkép-
letelnél. Intézettulajdonos:

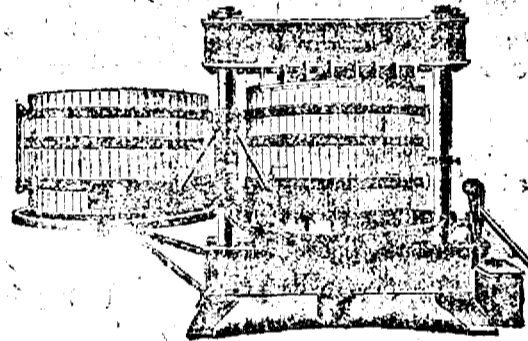
Dr. Singer János

egyetemes orvostudor.

1901-ik temesvári kiállítás I. díj. Diszoklevél.

BORSAJTÓK.

Arjegyzék ingyen.

Legjobb rend-
szerű könyök-
szerkezetű
„Kossuth”
„Hegyalja”
és „Aczel-
orsós” a ma-
gyar borterme-
lők legkedvel-
tebb borsajtói.

1907. évi pécsi kiállításon
aranyérem és diszoklevél. Legújabb rend-
szerű viznyomású hidraulikus kettős kosaru
sajtók, nagyüzemű préseléshez.

Sajtóink főelőnye: A must sehol nem érintkezik
vasrészekkel! Egyszerű kezelés! Óriási erő kifejtés!
A törköly, egy darabban és könnyen kivehető! Egy
ember által könnyen kezelhető!

Szőlőzúzók és bogyózók.

Legújabb alumínium kuphengerű szőlőzúzógépek

SZILÁGYI ÉS DISKANT

GÉPGYARA MISKOLCON. 3961

1906. Nagyvárad: I. díj. Diszoklevél.

1902-ik borsászati kiállítás, Eger: I. díj. Diszoklevél és aranyérem.

A harctérre induló katonák-
nak kézi gyógyszerlárapokat
minden szükségességekkel leg-
méltányosabb áron szerel fel

Földes Kelemen

gyógyszertára

ARAD, Deák Ferencz-utca.

HEIS VILMOS

gyógyszertára

ARAD, Batthyány-utca.

Arad város. Adóhivatalától.

1780—1914.

Adófizetés iránti hirdetmény.

Alulírott városi adóhivatal ezen-
nel felszólítja mindazokat az adó-
zókat, akik a városi adófékönyv-
ben előírt és az 1909. évi XL. tc.
26. §-a értelmében esedékes adó

tartozásukat e hó 15-éig be nem
fizették, hogy azt járulékaival
együtt a jelen hirdetmény közhírré
tételétől számított 8 napon belül,
— vagyis e hó 24-éig az alulírott vá-
rosi adópénztárba annál is inkább
fizassék be, mert ellenkező esetben
ellenük a zálogolási eljárás azon-
nal meg fog indittatni.

Arad, 1914. aug. hó 15-ig.

A városi adóhivatal.

Zeneiskolai beiratások

az 1914—15. tanévre egész nap eszközöltetnek

a **Dr. Mezey Zsigmond, budapesti Országos Magyar Kir. Zeneakadémiát végzett zeneitanár** vezetése alatt álló **Aradi Akadémiai Előkészítő Zeneiskolában.**

Egyedül és kizárólag **Andrássy-tér 8. sz. II. em.**, közvetlenül a Minorita-templom bejáratával szemben.

Rendes előadások szeptember 4 én kezdődnek.

Társtulajdonos: **M. Zay Margit, Országos M. kir. Zeneakadémiát és budapesti Nemzeti Zenedét kiüntetés-sel végzett okleveles zongoraművész.**

Ezenkívül **3 képesített zeneitanár.**

Az iskola tanterve, tananyaga, tanítási módszere és szakszerűsége: az Országos Zeneakadémiáéval teljesen és szigorúan azonos. Vizsgálóbiztos; az Orsz. Zeneakadémia legkiválóbb tanára. Bizonyítvány, oklevél, évkönyv, ellenőrzési füzetek.

Az elmúlt tanévben iskolánk igen sok növendéke a zongorából, hegedüből, gordonkából és zeneelméletből kitűnő sikert vizsgálatot tett a budapesti Orsz. M. Kir. Zeneakadémián.

Eddigi nagyszerű nyilvános növendékkoncertjeink száma 12.

Felvétetnek kezdő és haladó növendékek — ez utóbbiak közül a megfelelőek az Orsz. Zeneakadémián évről-évre való vizsgáztatás és a zeneitanári vagy művészi oklevél elnyerése céljából is — a következő tanszakokra:

- I. Zongora
- II. Hegedű
- III. Gordonka
- IV. Magánének,
- V. Zeneszerzés
- VI. Mélyhegedű

Tandij bármely tanszakon heti teljes 3 órában havi 8 és 12 korona. Minden egyes növendékkel egyénileg, külön-külön foglalkozunk. A választott főtanszak mellett párhuzamosan egy második főtanszak (hangszer, ének v. zeneszerzés) tanulása ingyen. — Az intézeti hangszeren való gyakorlás ingyenes. Beírási-díj: 6 korona.

Díjtalan tantárgyak heti külön 1—1 órában: Kamarazene, zenekari játék, énekkari gyakorlatok, zeneelmélet, zenetörténet stb. — Felnőtteknek külön esti tanfolyamok. — Évkönyvet az érdeklődők díjtalanul kapnak.

A minden dilettantizmustól ment, hivatott és komoly zeneitanítást ólcsó tandijrendszer mellett kedvelő közönség támogatását kéri kiváló tisztelettel:

Dr. Mezey Zsigmond,

igazgató.

4648

Üzlet átvétel!

Értesítjük Arad város és vidéke igen tisztelt közönségét, hogy Aradon

a városligeti vendéglőt és tánciermet átvettük

és azt vasárnap, e hó 16-án a nagyérdemű közönség rendelkezésére bocsátjuk.

Elsőrendű magyar konyha. Kitűnő hegyi borok. 4620 Pontos kiszolgálás.

Szolid árak.

Szíves pártfogást kérve, maradtunk alázatos tisztelettel

Lukács és Ébner,
városligeti vendéglősök

Ablakredők

Valódi amerikai önműködő ablakredőnyök gyári raktára.

Gyermekkoszúk

nagy választékban.

Zimmermann Ignác

nürnbergi, díszmű- és játkáru üzletében 1861

Arad, Szabadság-tér 21.

Költözők
figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3301

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Széna,

mintegy 500 mm.

jó gyepszéna

eladó.

Megtéríthető Mondorlakon, a közjegyzői hivatalnál. 4640

Kereskedők figyelmébe!

Gyári jegyzés szerint fedezheti csokoládé és oukorka szükségletét.

Raktáron vannak:

Kugler-, Heller-, Fürth- és Manner-árak. 431

Gábor Miklós

ARAD, ANDRÁSSY-TÉR 18. SZ. Salacz-utcai rész.

TELEFON: 1059.

Veszek

Legmagasabb árban aranyat, ezüstöt, gyémánt- és briliánt ékszertárgyakat

Deutsch Izidor

Országon Weitzer J.-utca, Minorita-palota Telefon 438. szám. 2038

Wajdits György

„TURUL“

gyógyszertárában

(Karolina-u. és Ferenc-tér sarok.)

az összes kül- és bel-

földi különsségek és

drogeria cikkek dro-

geria árban kaphatók. 4648

Kalmár József

villanszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242. Telefon 242

Ajánlja

költözők figyelmébe:

villamos világítási berendezéseket, villamos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villamos csillárokat, villamos főzőedényeket, villamos vasalókat, villamos hajszűtő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villamos cikkeket.

Hotel Deák Ferenc Budapest, Aggteleki-utca 7.

ELSŐRANGU CSENDES, POLGARI SZÁLLODA

5 perc a keleti pályaudvartól. Gőzfűtés és minden kényelemmel berendezve. 80 szoba és kávéház áll a t. vendégek rendelkezésére. 1 személyes szobák 8 koronától, 2 személyes szobák 5 korona 20 fillér.

9875

Tulajdonos:

PALLAI MIKSA.

Szállítunk azonnal minden vasuti állomásra gőzmalomok, cseszgyárok, téglagyárok részére és cséplési célokra

brádi akna és brádi darabos szenet

előnyös árak mellett. 4578

Milkó Vilmos és fiai szénosztálya, SZEGED.

A Rudai 12 Apostol bányatársulat brádvidéki széntermékeinek kizárólagos elárúsítói

SZÉNSZÁLLÍTÓ MILKÓ SZÉNÜSTÁLY, SZEGED.

Kristály 500 koronát fizetnek annak, ki

forrásvényin

Rtvágyat javít. Gyomorrontást megakadályoz. Több mint ezer orvos ajánlja. Kapható minden fűszer- és csemegeüzletben, jobb vendéglőben és kávéházban. — Főraktár: 8963

KARDOS MIKLOS GZÉGNEL.

A. N. A. D., Deák Ferenc-utca 98. szám.

Szt. Lukácsfürdő Kútvállalat r.-t. Bpest.

Bartilla-fogvizének használata mellett, fivége 30 fill. valaha ismét fogtájást kap, vagy a szája büszlik

Bartilla A. Örökösöl, (E Winkler) Wien X., Göethegasse 7. — Kapható Aradon minden gyógyszerárban, különösen Földes Kelemenéél, Deák Ferenc-utca 11. sz. és Vojtek és Weisz. Kérjünk mindenütt határozottan Bartilla-féle fogvizet. Hamisítványok feljelentői jól díjaztatnak. 3659

Arjegyzékek ingyen. Képviseleők kerestetnek.

Eredeti

Mayfarth-féle

törvényileg védett

„HERKULES“

bor- és gyümölcs-sajtók.

Elsőrendű gyártmány. — Viznyomású bor- és gyümölcs-sajtók. Felül nem mult! — Szőlő és gyümölcs-örlők, szűretelő berendezések.

Mayfarth Ph. és Tsa

gazdasági gépgyár

Bécs (Wien) II. Taborstrasse 71.

Különleges gyártás sajtók és borászati készülékek számára. 3331

Legolcsóbb, legjobb bevásárlási forrás

háztartási szükségletek fedezésére.

Ajánljuk:

Ajánljuk:

Arc-krémek
Illatszerek
Kölgyporok
Különi vizek
Fogporok
Fog-krémek

Fogpaszták
Fogkefék
Szájvizek
Szappanok
Kajvizek
Szoba-illatok

Vojtek és Weisz

parfumeria és drogueria nagykereskedése

Aradon.

Aradon.

Figyelmeztetés!

Miután az

„Aradi Ibolya Crème“-met

utóbbi időben utánozták, hogy a nagyérdemű hölgyközönséget a félrevezetéstől megóvjam, az

„Ibolya Crème“

elnevezéshez a „DORE“ szót is csatoltam. — Saját érdekében tessék csakis oly Ibolya Crémet vásárolni, melyen az

„Ibolya Doré Crème“

felírás látható. Ara 1 tégelynek 1 korona. Kapható a készítőnél:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában Arad, Andrássy-tér 22. sz.

továbbá Berger Gyula, Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Kárpáti János, Ring Lajos és Vojtek Kálmán urak gyógyszertárába, valamint Vojtek és Weisz, Hansu Nestor és Török Andor és Társa urak drogériájában. 10

Ponyvát, zsákot, zsineget, gazdasági kötélárut, pokrócot, szalmazsákot legjobban és legolcsóbban szerezhethi be az Erdélyi és Bácska iparú-raktár **Reich B. Károly Fia és Társa cégnél**
 Telefon 649. Arad, Andrásy-tér 6. szám. (Verbos-ház.) Telefon 649.

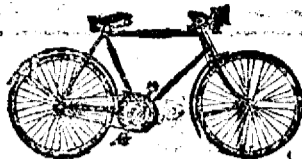
4318

**!! GYENGE FERFIK !!
 !! OREGEK ÉS FIATALOK !!**

kérjenek ezen baj azonnali megszüntetését tárgyaló ismertetést. 40 fillér postabélyeg csatolása mellett. Nem belsőleg beveendő gyógyszer. Cím 2325

„NOVA MECHANIKA 115.”
 Budapest — Főposta — Flókbérlet 40.

9501

Janus kerékpárok

(3 évi jótállással) minőség és olcsóság tekintetében utólrhetetlenek. Varrógépek, hozzávaló felszerelés. Pneumatik stb. alkalmi árakban. — Gyönyörű árjegyzék v. díj és portómentesen.

Max Skutetzky Wien, I. Stubenring No.6.

Első Aradi Orthodox

שר Szalámigyár שר

Herskovits Dezső és Társa

Arad, Boros Béni-tér 11. szám.

Telefon szám 820. Sürgöny-cím: Szalámigyár Arad.

Ajánljuk kitűnő minőségű szalámi, kolbász, hideg felvágott, füstölíhus készítményeinket a legjutányosabb árak mellett. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. Árjegyzék ingyen és bórmentve. 3775

Lengyel Gyula,

műlakatos,

épület és vasszerkezeti műhelye

ARAD,

Deák Ferencz-utca 33.

Tanulók felvétetnek.

Szálloda és Pensio átvétel Abbáziában.

Van szerencsénk a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy az Abbáziában lévő 9870

Slatina

szállodát és pensiot

f. 6. július hó 22-én átvettük. Minden igyekezetünk oda irányul, hogy elegáns és kényelmes szobák, valamint a legjobb francia és magyar konyha, mérsékelt polgári árak mellett való felszolgálásával, vendégeink teljes meglegedését kiérdemeljük. Számos látogatást kér

HAFNER KÁROLY

a „Hofbräu Lokay” volt főpincére.

KÖGLER JÓZSEF

a „Hofbräu Lokay” volt konyhafőnöke.

Dearling for Gentlemen

világhírű

Szivarkahüvely

sterilizált antinikolin vattával. Minden dobozban 120 darab.

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-tőzsdében. 5031

Sütőde átvétel.

A volt Ternay-féle sütődét Varjassy József-u. 106. sz. a. átvetttem, hol a legizletesebb házi kenyeret készítem olcsó ár mellett. Tisztelettel: 4635

Zabán János.

Egy szálloda és vendéglő berendezés

teljesen új a szálloda 10 vendégszoba teljes berendezéséből áll, jutányos áron eladó.

Szóke János

műbutorasztalosnál 4213

Wesselényi-utca 33.

Garai Károly,

vas- és rézbutor készítő

ARADON,

József főherceg-ut 11. sz. Karolina-utca sarok.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat, sodrony ágybetétakat, sodrony kocs-üléseket, gyermekágy és gyermek-kocsikat, réz karnisokat, mosdó-asztalokat felszerelve, össze-eshukható ágyakat és madracokat. Szállodai és kávéházi, kórház és intézetek berendezését. Elvállalok minden e szakmába vágó munkát a legjutányosabb árak mellett. Vidéki megrendeléseket pontosan eszközölök. 701

Üzlet- és műhely-áthelyezés!

A nagyérdemű közönség szives tudomására adom, hogy a Hunyadi-utca 3. szám alatt volt 2809

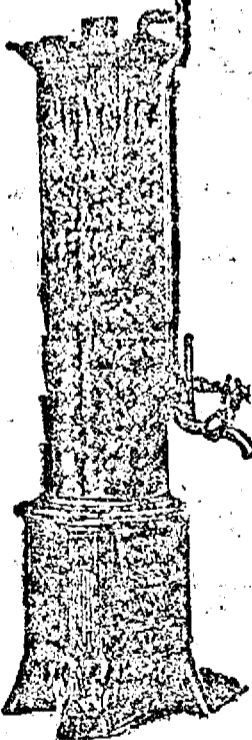
férfi- női és gyermekcipő raktáramat és műhelyemet Weitzer János-utca sarkán (volt Templom-utca)

levő házban, a főpostával szemben helyeztem át. Üzletem teljesen meg van nagyobbítva s állandóan saját műhelyemben készült elismert legjobb minőségű cipők kaphatók jutányos árért. Megrendelések és javítások pontosan elkészülnek.

További szives pártfogást kér:

GARA MIKLOS.

Használt ólom megvételre kerestetik.

Vizvezetékek és csatornázási vállalat

hol mindennemű csatornázást, vízvezeték, fürdő-, klosett, mosdó, szivattyus kutak felszerelését és javítását elvállalom s raktáron tartom. Nagy javító műhely. 26 évi tapasztalataim elég biztosíték, hogy t. rendelőimnek az elvállalt munkát pontosan és olcsón eszközölöm úgy helyben, mint vidéken. A nagyérdemű közönség nagybecsű pártfogását kéri 4216

Mókos Márton

vízvezeték szerelőmester

ARAD, Fábán-utca 12. sz.

Telefon 748. ::: Jóhából való fiuk tanulóknak azonnal felvétetnek

Figyelem kereskedők!

Telefon 969.

Kérjen árajánlatot.

2047

50%-ot takarít meg, ha cipőkrém rendelmenyét

Fedóra cipőkrémgyárból szerzi be. Arad, Árpád-tér 3. szám.

APRÓ HIRDETÉSEK

LEVELEZÉS.

Előkelő nő

keresi fess, fiatal hölgy ismerettségét. Találkozás diskrét módjának megjelölésével, levelet „Exquisit” címen Arad főposta, restante kérek. 4660

„Karitas”

Levél van a főpostán, kérem ma átvenni. 4651

OKTATÁS.

Keresk. szakoktatás.

Két év óta sikeresen működő intézetemben, melyben felnáltak, írók részére könyvelés, gép-, helyes- és gyorsírásban, valamint minden írói munkákban alapos, komoly kiképzést nyernek, az őszi tanfolyamok 1. hó 17-én veszik kezdetüket. Beiratkozás minden n.p. Díjtalan állásközvetítés. Engél keresk. szaktanfolyama. Lázár Vilmos-u. 2. Földes palota mellett. 4657

Instruktor!

Alsóosztályú gimnázista mellé gyakorlott instruktor kerestetik. Ajánlatok „Instruktor” címen a kiadóhivatalba küldendők.

Tanfolyam megnyitás!

Folyó hó 15-én új tanfolyam veszi kezdetét, melyen írói állás-keresők a feltétlen szükséges kereskedelmi ismeretekben, valamint gépirás, gyorsírás és könyvvitel-tanban, a legrövidebb idő alatt legalaposabb kiképzést nyernek. Állásközvetítés díjtalan. Beiratkozás egész nap: Ziffer és Hollós főgépállomásánál, Báró Bohus-palota. 4660

ALKALMAZÁST KERES.

Hadmentes

Önálló üzletember bizalmi állást óvadékkal elfogad. Cím E. F. Gyotok poste restante. 4590

Gyors-

és gépirásban jártas leány alkalmazást keres. Cím a kiadóban. 4619

Árva leány

ajánlkozik urházhhoz falura, főzéshez ért. Cím „Árva” Arad főposta. 4644

10 évi

bankgyakorlattal takarékpénztárnál egyéb vállalat, vagy üzletnél írói kisegítő, esetleg magán- vagy bérházaknál gondnoki állást keresek. Arad, postafiók 159. 4645

4 polgárit

és kereskedelmi tanfolyamot végzett 2 évi írói gyakorlattal rendelkező árva leány, állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4650

Felsőbb reáliskolai tanuló

ajánlkozik alsó osztályú tanulóknak magán- és felvételi vizsgára való lelkismeretes előkészítésére vagy correpetornak. Cím a kiadóhivatalban megtehető.

ALKALMAZÁST NYER.

Gabona szakmában jártas irodatisztviselő és egy raktárnak kerestetik azonnali belépésre. Ajánlatok a kiadóhivatalba „Markus” küldendők. 4639

KIADÓ LAKÁS.

Lakás / Kossuth-utca 52. sz. új házban egy 3 szobás parkettázott utcai lakás fürdőszobával, villany- és gázberendezéssel folyó évi november 1-től kiadó. Értkezhetni a házmesternél, vagy Barkó Ferenc vághídi igazgatónál, Telefonszám 4. 4652

2 udvari szoba és fürdőszobás lakás Aulich-utca 20. sz. a. kiadó. 4611

Erzsébet-köruton

1-6-4 szobás modern lakások fürdőszobával, üzemhelyiségek részben azonnal, részben november 1-re kiadók. Bővebbet Steiner József építésznél, Szent-László-u. 7. 4655

Kiadó

Deák Ferenc-u. 17. sz. alatt újonnan épült házban egy szép üzemhelyiség, továbbá egy kétszobás modern udvari lakás, elő- és fürdőszobával október, esetleg november hó 1-re. Bővebbet Kárel János vízvezetési üzletében Deák Ferenc-utca 28. szám. 4619

Szépen butorozott

szoba külön bejáratú, villanyvilágítás, magános nőnél kiadó. Kossuth-u. 56. I. ajtó 1. 4659

Egy

különbejárattal butorozott szoba esetleg ellátással Andrássy-tér 8 sz. alatt kiadó. 4574

Egy modern

4 szobás erkélyes lakás az első emeleten november hó 1-ére, esetleg előbb is kiadó. Deák Ferenc-utca 10. Ugyanott egy bolti helyiség is kiadó. 4604

Thökölly Imre-utca 55. sz.

ház november 1-re bérbeadó, esetleg két lakás kiadó. 4683

Kiadó lakás.

Legmodernebb berendezéssel egy 5 szobás lakás, mely áll 3 utcai és 2 udvari szobából és a szükséges melléképítményekből azonnali-ra kiadó. Értkezhetni Petőfi-utca 10. sz. alatt a házfelügyelőnél. 2005

Kiadó

november elsejére Dobó-u. 6. sz. alatt egy első emeleti szoba, előszoba és fürdőszobából álló utcai lakás. 4637

ÜZLETEK.

Egy régi

és jóforgalmu üzlet ital- és trafik-elárusítással átadó. Cím a kiadóban. 4594

INGATLAN.

Eladó magánház és tőrestelek Kossuth-utca 9. szám. 1765

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Esz- és oestre

gyűjtésére alkalmas használt, jókárban levő hordók jutányos árral a Goldschmidt Mihály, aradi cégnél kaphatók. 4647

Jókarban

levő egy szoba butor esetleg darabonként is, jutányosan eladó Rákóczi-u. 7. 4656

Irodaberendezés

és varrógépek olcsón eladók. Arad, Kápolna-u. 2. ajtó 7. 4646

Gyermekköcsöl

jutányos áron eladó. Cím Kónyáné Aulich Lajos-u. 17. 4648

Legjobb fertőtlenítő szappan a Szent Imre szappan, különösen ajánlható oly egyéneknek, kik idegenekkel érintkezésük folytán fertőzéseknek vannak kitéve. A Szent Imre szappan bactericid hatását több vizsgálat igazolja, antisepticus hatása felülmúlhatatlan. Ára 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad. Kapható Földes K. és Hehs V. gyógyszerüzletében. 1224

Boros hordók

eladók Hirschmann Hal-tér 6 sz. 4598

Öt hordó gépolaj

jutányos áron eladó. Ügynökök díjaztatnak. Stern Adolf és Társa, Boros Béni-tér 19. 4627

Carboform szappan.

Olcsó, tökéletes, fertőtlenítő szappan ára 40 fillér. Készíti Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyészeti gyára Arad, kapható mindenhol. 1224

Cserege szőlő!

Kitűnő érett Csaba gyöngye 5 kgr. postakosárral 4 korona, utánvétellel megrendelhető szatmári Szabó István szőlőbirtokosnál Pankota. — Ugyanott kapható érett paradicsom is nagy mennyiségben, jutányos árral. 4629

KÜLÖNFÉLE.

Ezerjöttü

gyomor elixir. Emésztési zavarok, étvágytalanság, lefuvódás, gyomorégés, émelygés, hányás, hányinger, szédülés, gyomorgörcsök, székrekedés, bélgyulladás, bélérgek (gilliszták) bélbacteriumok ellen. Ára 1 és 2 korona Raktárak Hehs Vilmos gyógyszerüzletében Aradon, Batthyány-utca és gutori Földes Kelemen gyógyszerüzletében Aradon, Deák Ferenc-utca. 5180

Bármilyen

hádagos és vízvezetési munkát készíti Diamant Jenő Arad, Weltzer János és Kazinczy-utca sarkán. 2991

Emir.

Körömfényesítő por, jobb minden eddiginél a körmököt azonnal tükör fényessé teszi ára 70 fillér, kapható mindenhol. Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyészeti gyára Aradon. 1224

India fogcseppek

a legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik, ára 70 fillér. Főraktár Gutori Földes Kelemen gyógyszerüzletében és vegyészeti laboratórium Aradon. Vaszes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszerüzletében.

Kiadó

november elsejére Dobó-u. 6. sz. alatt egy száraz raktár. 4688

Szőrmék, ruhaneműk,

szőnyegek megóvására ajánlunk molykeveréket 20 és 40 filléres csomagokban, legfinomabb resublimált Naftalint, kiló 1 korona. Terpentin olajat, kiló 2 korona. Pachsull levelet, kiló 3 korona. Rovarport szoró dobozokban 20 fillér, hádagos dobozokban 30 és 60 fillér. Légy irtó szereket, légyfogókat, Zacherlint, stb. Földes gyógyszerüzletében Deák Ferenc-utca. Hehs gyógyszerüzletében Batthyány-utca. 1224

Az Aradi Kereskedők Köra Helyeszközlő Oszfályának

HHTI KIMUTATÁSA

Előszó Sándor, Keppich Zsigmond igazgató

Hivatalos helyiség: Tabajdy Károly-u. I. sz. szűk ház, Telefon 868. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9-12 óráig és délután 3-4 óráig.

Kereskedelmi

VIDÉRE:

1 fűszer és cserege, 2 fűszer, rőtös és rőtös, 1 vas és fűszer, 1 rőtös és divat, 3 fűszer és rőtös és 2 vegyes kereskedőcsomagot.

AJÁNLUNK!

Körünk női kereskedelmi szaktanfolyamát sikeresen végzett hallgatóit irodistaökönek ill. pénztárosnőnek.

Az előnyös teljesen díjtalan. Készen állunk előnyben részesülni. Végleges megkeresésekre, csak választékos ajánlatokra válaszolunk. 802

Fogak

huzása, tömése, fogsorok, aranyhidak és koronák ideálisan szépen, rövid idő alatt, készülnek.

Halmos

vizsgázott fogtechnikus műtermében Asztalos Sándor-utca 10. sz. (Szabadság-tér és Asztalos Sándor-utca sark). 8663

dr. Keppich

orvos ur házában.) Telefon sz. 638.

2 korona

egy

számla v. levél

Rendező

Jámbor papírüzletében

ARAD,

Andrássy-tér 3. sz.

(Tabajdy-utcai oldalon.) 1221